

Fondată: 1998
Anul XVIII

ELANUL

Nr. 161
IULIE
2015

REVISTĂ DE CULTURĂ EDITATĂ DE ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL”
DIN GIURCANI, COMUNA GĂGEȘTI, JUDEȚUL VASLUI

ȘTEFAN, ȘTEFAN, DOMN CEL MARE

Dan RAVARU

Dacă am vrea să rezumăm întreaga prețuire de care s-a bucurat Ștefan cel Mare și Sfânt, ajunge utilizarea acestei sintagme. Ceilalți mari voievozi care au ilustrat istoria națională au fost desemnați prin sintagme exprimând prețuire și recunoștință, începând cu secolul al XIX-lea. Astfel, statura impresionantă a lui Ștefan domină indiscutabil în mentalul colectiv românesc, acela unde a fost așezată încă din secolul al XVI-lea. De la contemporani, de la cei apropiați în timp de existența sa fizică până la contemporanii noștri, toți contribuie la constituirea celui mai deplin „laudatio” pe care a putut să îl primească vreun român de-a lungul secolelor.

Antologiile publicate sub egida firească a Sfintei Mănăstiri Putna, cea mai dragă ctitorie a Marelui Voievod, în primul rând volumul datorat lui Ștefan S. Gorovei, ne-au călăuzit în încercarea de a aduna împreună tot ce s-a spus mai frumos despre Ștefan, chiar și de către dușmanii săi. Am considerat necesar acest capitol ca o prezentare generală a celui care, în importante etape ale trăirii sale eroice, s-a aflat în spațiul istoric al Vasluiului.

- continuare în pagina 2 -

Un aspect de viață cotidiană în comunism: fuga în Occident

Dr. Liviu ȚĂRANU, CNSAS București

Încă de la începutul său, regimul comunist din România s-a confruntat cu încercarea multor români de a părăsi țara prin metode legale sau ilegale. În acest din urmă caz, evaziunea trăda neacceptarea regimului. Motivele erau politice sau, de cele mai multe ori, economice.

Dezastrul politicii interne românești optzeciste, proverbial, din nefericire, pentru autoritățile și populația din statele vecine, explică indulgența cu care erau primiți mulți români fugari, unii ajutați chiar să tranziteze aceste țări. Având în vedere dificultățile economice ale anilor '80, nu e de mirare că în România s-a ajuns la o reală „isterie emigraționistă”.

Dorința mare de emigrare se izbea de sита foarte deasă a regimului (a Securității, în speță) și avea ca rezultat un număr însemnat de evaziuni ilegale. Deceniul nouă înregistrează cele mai spectaculoase cazuri de acest gen petrecute în România.

S-au luat diferite măsuri de pază a granițelor (terestre, fluviale, maritime). Ele exprimau limpede fobia guvernanților față de categoria evazioniștilor. Deși Securitatea își perfecționase metodele de supraveghere, avertizare și descurajare a celor care erau semnați cu intenții de emigrare, numărul acestora era în continuă creștere.

- continuare în pagina 12 -

O carte uriașă – CAIETELE TRISTAN TZARA

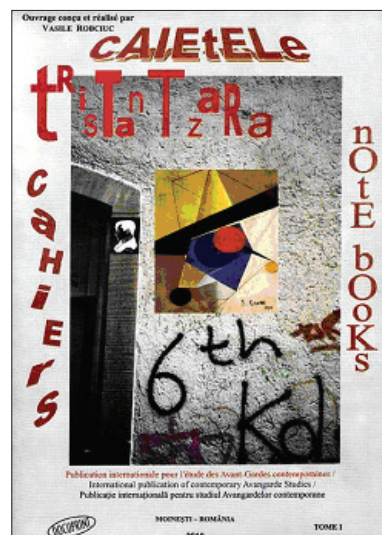
Mircea COLOȘENCO

Vasile Robciuc (n. 7 august 1942, Părhăuți – Todirești – Suceava), intelectual pe cât de cultivat/rasat, pe atât de tenace în Moinești-Bacău-România, localitate care l-a adoptat/„naturalizat”, declarându-l *Cetățean de onoare*, mi-a expediat prin Poșta Română o carte uriașă: *Caietele Tristan Tzara*, tom. 3-4, vol. 13-23, nr. 60-105 (format 30/20 cm., 988 p.), pentru motivul că, în urmă cu ceva ani, mi-a inclus în paginile publicației în chestiune o contribuție de-a mea despre cărțile tristantzariste în bibliotecile bucureștene (nr. 1/1998, p. 190-192).

Vasile Robciuc l-a înstăpânit în paginile caietelor în discuție pe moineșteanul Tristan Tzara (4 aprilie 1896 – 25 decembrie 1963), cel *trist în țara* în care s-a născut în luna în care sunt sărbătoriți și în care s-a născut și el – Sfinții Mucenici Maxim, Dada și Cvintilian din Ozovia (28 aprilie stil nou), prăznuiți de creștinătatea ortodoxă.

Am fost coleg cu Vasile Robciuc, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Filologie, eu – la Secția Română, el – la Franceză (1960-1965). După examenul de licență/de stat, am avut căi proprii de afirmare.

- continuare în pagina 19 -

ȘTEFAN, ȘTEFAN, DOMN CEL MARE

- urmare din pagina 1 -

Desigur, cei dintâi și cel mai bine l-au cunoscut și admirat românii. „Letopisețul anonim al Moldovei” prezintă sub anul 1465 biruința lui Ștefan de la Chilia, sub semnul gloriei militare, aceasta fiind închinată lui Dumnezeu, voinței acestuia fiind subordonate toate actele noastre: „Iar sâmbătă s-a predat cetatea și a intrat Ștefan voievod în cetate, cu voia lui Dumnezeu. Și-a rămas acolo trei zile, veselindu-se și laudând pe Dumnezeu și împăciind oamenii din cetate. Și le-a pus acolo pe Isaiia și pe Bihtea pârălabi și i-a învățat să păzească cetatea de limbile necredincioase”. Alături de elementele laudative din punct de vedere militar și religios, este subliniat și interesul juridic al domnitorului, dorința de armonizare între moldoveni și localnici. Apoi, pârălabii sunt îndemnați să aibă grijă de cetate, să nu încapă în mâinile celor fără de Dumnezeu. Letopisețul prezintă controversata bătălie de la Baia drept o categorică biruință a lui Ștefan, bineînțeles, cu voia Atotțiitorului. Și, odată cu consemnarea cutremurului din 29 august 1471, apare, nu întâmplător, precizarea *în vremea când ședea țarul la masă*. Expresia *țarul*, adică împăratul, fiind Ștefan, a putut apărea în text la modul conștient sau ca o expresie arhetipală, a subconștientului generator al mentalului colectiv. Dar, situația se repetă, după strălucita victorie de la Vaslui. Atunci, mitropolii și preoții îl întâmpină cu strigăte de *Să trăiască țarul!*

Când în „Letopisețul anonim al Moldovei” este reluat momentul cuceririi Chiliei de către Ștefan, cronicarul se oprește din nou asupra calităților umane ale marelui voievod, care *în cetate a stat trei zile, îmblânzind oamenii*. Și, mai sugestiv, este textul asemănător din „Letopisețul de la Putna”. După cucerirea Chiliei, Ștefan a rămas acolo 3 zile, veselindu-se și laudând pe Dumnezeu și mângâind pe oamenii din cetate. O altă scurtă referință la „Cronica moldo-polonă”: *Acesta a fost domn sau voievod 47 de ani și două luni și trei săptămâni; era un om viteaz, norocos și evlavios*.

Până la Grigore Ureche, numai scânteieri ca acelea de mai sus, acum începe să se reverse o adevărată lumină în jurul domnitorului; chiar dacă, în obiectivitatea sa, cronicarul nu elimină petele de culoare, unele întunecate. Iată o caracterizare, prilejuită de bătălia de la Soci, cu Radu, voievodul Munteniei: *iară el (Ștefan), ca un leu gata de vânat de sânge s-au pornit la Soci și le-au ieșit înainte și dându războiu vitejește, martie 7 zile, nu mai puțin de vitejia moldovenilor, carii erau gata să moară, au să izbândească, decât de meșteșugul lui Ștefan Vodă, Radul vodă pierdu războiul cu multă pagubă de ai săi*.

Grigore Ureche accentuează, într-o primă etapă, înclinațiile militare ale lui Ștefan, perfect firești în acele timpuri și în starea în care se afla Moldova. Bun psiholog, căuta să insufle același spirit celorlalți luptători, asigurând permanența acestuia: *Ștefan vodă, fiind aprinsă inima lui de lucruri vitejești, îi părea că un anu în care n-au avut treabă cu războiu, că are multă scădere, socotindu că și inimile voinicilor în războaie trăindu să ascuț și truda și osteneala cu care să deprinsese ieste o a doaoa vitejie*. Ingeniozitatea, priceperile tactice și strategia sunt evocate de Grigore Ureche, când începe relatarea bătăliei de la Vaslui, tot sub denumirea generalizată de *meșteșug*. Fiind vorba de turci, menționează *pre carii i-au biruit Ștefan vodă, nu așa cu vitejia, cum cu meșteșugul*. Iar în privința nefericitelor raporturi cu muntenii, atunci când este vorba de Vlad Călugarul și de trădările sale, cronicarul subliniază *... au făcut viclesug asupra stăpânului său, Ștefan vodă, de au datu ajutoriu turcilor*. Ștefan, în viziunea lui Grigore Ureche, este mereu gata de luptă *ca un*

leu mânios, dar acțiunile sale sunt justificate, iar sub semnul creștinismului își manifestă adesea dorința de pace, așa cum s-a întâmplat și după lungul șir al conflictelor cu Polonia: *Ștefan vodă, lăsându inima cea neprietenească, întorcându-să către datoria creștinească, s-au împăcat cu craiu leșescu și mare legătură au făcut, nu că doară s-au temut de puterea lor, care să ispitisă și război făcusă și cu turcii, de atâta ori i-au și biruit și cu alți megieși de prinprejur avându sfadă, niciodată nu s-au plecat, ci pentru ca să cunoască creștinătatea, că n-au fost dinspre dânsul începătura*. Din celebrul și foarte cunoscutul portret realizat de cronicar reținem omniprezența sa în timpul bătăliilor la care întotdeauna participa personal, curajul pe care îl transmitea celorlalți luptători în momentele grele, speranța care nu-l părăsea chiar atunci când, temporar, era în pragul înfrângerii. Mai puțin cunoscut este însă pasajul în care este redată durerea Moldovei la moartea sa și timpuria considerare a voievodului drept un sfânt: *Iară pe Ștefan Vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere în mânăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era, de plânga toți, ca după un părinte al său, că cunoștia toți că s-au scăpat de mult bine și de multă apăratură. Că după moartea lui, până astăzi, îi zicu Sveti Ștefan vodă, nu după sufletu, ce iaste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fost om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejești, careli niminea din domni, nici mai nainte, nici după aceea, l-au ajunsu*.

Prin „O samă de cuvinte”, Ion Neculce se situează la granița dintre folclor și creația cultă, de aici poate un plus de afecțiune pentru personajele sale, Ștefan cel Mare în primul rând. Este cel dintâi care, subliniind evlavia domnitorului, afirmă că după fiecare bătălie înălța câte o mânăstire. Personalitatea sa conferea o coloratură aparte construcțiilor și obiectelor ce se aflau în ele, aducându-le un plus de farmec. În peregrinările sale, îl întâlnește pe Daniil Sihastru, pe fostul oștean Purcel, pe viteazul Purice, devenit Movilă, după ce îl ajută pe Ștefan să încalce din nou, fiind căzut de pe cal în focul luptelor.

Chiar cronicarii munteni, care nu aveau cum să îl admire pe Ștefan și, mai mult, să aibă afecțiune pentru el, nu pot evita să-i recunoască faptele de vitejie. Radu Popescu, în „Istoria Țării Rumânești”, spune despre Ștefan: *Carele era om viteaz și multe războaie au făcut cu turcii, cu ungurii, cu leașai, cu tătarii, cu muntenii; nicicum nu să așăza și, norocul slujându-i, pre mai mulți biruia*. Aparent paradoxal, în izvoarele istorice străine, întâlnim mai multe referințe la Ștefan cel Mare și caracterizări ale acestuia decât în cele românești. De fapt, o situație firească, într-o tristă normalitate, deoarece, din cauza unor motivații pe care nu este cazul să le discutăm aici, noi am scris mai târziu și mai puțin. Mai întâi, sunt remarcabile, din punctul nostru de vedere, cronicile poloneze. Vecinii noștri de la nord ne-au fost când prieteni, când dușmani, iar în perioada modernă, numai prieteni, și încă dintre cei statornici. Începem, urmărind „Portret în cronică”, amintindu-l pe Jan Dlugosz cu „Istoria Poloniei”, respectiv Joannis Dlugosz „Historia Polonica”. Izbânda lui Ștefan în lupta pentru ocuparea tronului este explicată astfel: *Ștefan, care se deosebea prin șiretenie, neastâmpăr, istețime și îndemănare, înlăturând pe ceilalți doi, cu ușurință puse mâna pe domnie la români*. Atunci când un han tătar pretinde cu îngâmfare să-i fie eliberat imediat fiul căzut prizonier la moldoveni, *Ștefan, bărbat cu suflet mare, mâniat de acea solie, care poate pe altul l-ar fi îngrozit, ordonă execuția acestuia*. Dlugosz conchide: *Așa răzbuna Ștefan umbrele morților săi*. După marea victorie de la Vaslui, Ștefan

face o adevărată demonstrație de evlavie și modestie: *Nu s-a îngâmfat Ștefan, ci a postit 40 de zile cu apă și cu pâine. Și a dat porunci în țara întregă să nu cuteze cineva să-i atribuie lui acea biruință, ci numai lui Dumnezeu, cu toate că știau toți că învingerea din ziua aceea numai lui i se datorează.* Ca o nouă dovadă de diplomatie, pe fondul unui subtil umor, Ștefan îl înștiințează pe sultan, după cele petrecute la Vaslui, că a avut de a face și că i-a nimicit pe niște tâlhari care aduceau pagubă, atât Moldovei, cât și Imperiului Otoman. Descriind perioada foarte critică în care se aflau Moldova și Ștefan, în preajma marii invazii a sultanului Mahomet, Dlugosz conturează și el un portret la marelui voievod, devenit la fel de celebru ca și cel realizat de Grigore Ureche: *O, bărbat minunat, cu nimic mai prejos de comandanții eroici, de care atâta ne mirăm! În zilele noastre câștigă el, cel dintâi dintre principii lumii, o strălucită biruință asupra turcilor. După a mea părere, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales cinstea de comandant împotriva turcilor, cu sfatul, înțelegerea și hotărârea tuturor creștinilor, în vreme ce ceilalți regi și principii catolici își petrec timpul numai în trândăvii sau în războaie civile.* Și, în încheierea relatărilor sale despre zbuciumata Moldovă din vremea marelui domnitor, Jan Dlugosz conchide: *Ștefan, bărbatul mare la suflet.*

Matei Miechowski, în „Chronica Polonorum”, evocând momentul morții lui Ștefan cel Mare, face mai întâi o succintă trecere în revistă a faptelor sale: *I-a alungat din Moldova pe regele maghiar Matei Corvin, având doar o mână de oameni a alungat o oaste turcească de 120.000 de oameni, I-a înfrânt pe regele polon Ioan Albert, de nenumărate ori i-a respins și zdrobit pe tătarii de dincolo de Volga și din Crimeea. Și cronicarul polonez încheie astfel: *O, bărbat triumfal și victorios, care ai biruit pe toți regii învecinați! O, om fericit, care te-ai bucurat de toate darurile, câte natura altora numai în parte le dă: unii înțelepți și vicleni, alții viteji și drepti, alții iarăși cu noroc împotriva dușmanilor. Tu singur le-ai avut hărăzite toate laolaltă: drept-prevăzător, isteț, biruitor al tuturor dușmanilor! Nu degeaba trebuie socotit între eroii secolului nostru!**

Bernard Wapowski, pe lângă descrierea evenimentelor din 1485, legate de domnia lui Ștefan cel Mare, se concentrează mai ales asupra nefericitei expediții militare în Moldova a regelui Albert al Poloniei, în 1497. Cu excepția unor trimiteri discutabile la pretinse acte de supunere ale lui Ștefan față de regii Poloniei și a unor afirmații privind relativa încadrare a Moldovei în statul polonez, Wapowski dovedește și el deplină obiectivitate în prezentarea marelui voievod. Astfel, el subliniază cât de vestite erau la popoarele vecine vitejia și norocul lui Ștefan, destoinicia lui în ale războiului, strălucitele sale izbâzi împotriva turcilor, tătarilor și ungarilor. Atunci când este evident că regele Ioan Albert, sub masca unei expediții antiotomane, pregătește de fapt un atac împotriva lui Ștefan, mari nobili și prelați ai Bisericii Catolice încearcă să-l convingă să renunțe, având în vedere tocmai marile calități ale lui Ștefan. În final, cronicarul polonez recunoaște și el: *A fost înzestrat cu virtuți de erou Ștefan, așa încât, pe drept, merită să fie socotit între bărbații vestiți în arta războaielor.*

Johannes de Komorovca, deși nu-l simpatizează pe marele domnitor, admiră modul în care el îi atacă pe turcii care prădaseră Polonia, provocându-le mari pierderi deși, oficial, era aliatul lor: *Văzând acest lucru, palatinul Moldovei își arse el însuși câteva orașe, ca din partea polonilor, și. înarmându-și armata cu armele luate anul trecut de la poloni, omorî pe turcii care au mai rămas, așa că din 4.000 abia se mai întoarseră acasă 400.*

Martin Cromer, deși are foarte puține referințe la Moldova în cronică sa, adaugă și el un portret al lui Ștefan la cele anterioare: *Bărbat în toate veacurile vrednic de aducere-aminte pentru mărirea sufletului său, pentru istețimea sa,*

pentru priceperea sa în ale războiului și pentru norocoasele sale războaie împotriva turcilor, ungarilor, polonilor și tătarilor.

Maciej Strykowski, călător prin Țările Române în secolul al XVI-lea, se întâlnește pretutindeni cu imaginea și amintirea lui Ștefan. Trece și el în revistă victorii obținute de acesta, menționând împrejurările și adversarii înfrânți. Concluzia vine de la sine: *Orice istoric poate să-l preamărească pe drept cuvânt pentru acest slăvit noroc cu o țară așa de mică. Despre acesta, moldovenii și muntenii cântă mereu, la toate adunările lor, pe scripci sârbești «Ștefan, Ștefan voievod, Ștefan, Ștefan voievod, a bătut pe turci, a bătut pe tătari, a bătut pe unguri, pe ruși și pe poloni». Din cauza nespusei sale vitejii, îl socotesc ca sfânt.*

Martin Bielski, în „Kronika Polska”, se oprește cu amănunțime și asupra istoriei Moldovei, începând cu anul 1468 și sfârșind cu 1504, ca repere în prezentarea lui Ștefan cel Mare. Toate acestea sunt încununate cu un nou portret al lui Ștefan: *A fost domn războinic și norocos, căci pe turci i-a sfărâmat odată, fiind peste 100.000 de oameni, apoi de mai multe ori pe tătari și pe regele unguresc Matieș, căruia i-a luat țara secuiască, și chiar pe regele polonez Albert, în Bucovina. Pentru aceste izbâzi mari, deși avea o țară mică, fiecare istoric îl poate pune cu cei mai mari și mai faimoși căpitani. Iar pentru vitejia lui nespuse, (moldovenii) îl țin de sfânt.*

Dacă în cronicile poloneze întâlnim pasaje de o evidentă obiectivitate, în cele ungurești astfel de pasaje sunt mult mai rare; există, totuși. De exemplu, „Chronicon Dubnicense”, cu toate că, total eronat, consideră Moldova drept pământ al Sacrei Coroane, preamărește victoria moldovenească împotriva celor 120.000 de păgâni, la Vaslui, deși nu amintește această denumire: *Dar Ștefan, voievodul moldovean, cu secuii noștri și cu valahii și cu rutenii adunați cât mai în grabă, punându-se în fruntea lor, s-a împotrivit turcilor în mijlocul țării sale, ca un bun protector al patriei și națiunii sale, fiind gata să moară pentru ai săi și având timp de trei zile și trei nopți cea mai grea ciocnire cu ei, ajutându-l și mila dumnezeiască, a biruit și a dat pe turci aproape pieirii.*

Antonius Bonfinius, în „Historia Panonica”, este de-a dreptul dușmănos față de Ștefan. Susține neadevăruri privind raporturile dintre Moldova și Ungaria, prezintă lupta de la Baia drept o strălucită victorie a lui Matei Corvin. Sub anul 1475 este silit să recunoască meritele moldovenilor și, implicit ale lui Ștefan, dar o face omițând numele acestuia: *În acest an, turcii, trecând Dunărea, au năvălit în Moldova, sub auspiciile rele, căci, hărțuiri mai întâi de dușmani, apoi impresurați de-a binelea, cu fost tăiați aproape cu toții.*

Petru Ranzanus mult mai moderat, prezintă și el lupta de la Baia drept o victorie ungurească, timp de patru ore însă totul fiind sub semnul îndoielii. Referindu-se la Moldova, spune: *Stăpânea, pe acea vreme, întreaga provincie, un bărbat de o îndrăzneală unică; se numea Ștefan.*

Nicolaus Ishtuanfius (Istvanffy) în a sa „Regni Hungarici historia” se deosebește radical de ceilalți cronicari maghiari prin faptul că recunoaște victoria moldovenească de la Baia, fuga rușinoasă a regelui Matei Corvin, rănirea sa cu o săgeată. Despre Ștefan, se amintește în continuare că i-a biruit pe turci și pe tătari și că l-a zdrobit pe regele Ioan Albert al Poloniei, și autorul ajunge la considerația finală: *Așa încât se vede că trebuia pe drept să fie socotit printre bărbații vrednici de ținut minte de pe vremea sa.*

Cronicarul german Jakob Unrest în „Chronicon austriaecum” descrie, cu oarecare confuzii, intervențiile lui Ștefan în Muntenia și victoriile obținute contra turcilor, și încheie: *Astfel, dar, s-a întors iarăși Ștefan vodă în țara sa, pricinuind turcilor mare înfrângere, de care lucru mare, slavă și laudă a dobândit întru Dumnezeu și în toată lumea.*

Și alte cronici, din spațiul slav sau lituanian, prezintă elogios imaginea lui Ștefan cel Mare. Cronică de la Mănăstirea

Hustinskaia descrie evenimente legate de istoria Moldovei, începând – din anul 1469 – referințele la epoca ștefaniană, sub anul respectiv subliniind victoria totală a lui Ștefan în luptele cu tătarii de pe Volga. Sunt punctate în continuare celelalte biruințe, culminând cu cea de la Codrii Cozminului. La sfârșitul său, cronicarul consemnează: *A murit Ștefan, voievodul Moldovei, oștean viteaz ca un al doilea Alexandru; de multe ori l-a bătut pe împăratul turcesc, cu marile sale oștiri, de asemenea și pe tătari și pe Matei, regele Ungariei și pe regele Poloniei, Albert.*

O cronică lituaniană, ajunsă în împrejurări necunoscute la Moscova și tipărită acolo, conține surprinzător de multe amănunte despre luptele purtate de Ștefan cel Mare, care par a fi relatate de un martor ocular. Chiar dacă cifrele vehiculate par contradictorii iar încadrările în timp nu strălucesc prin exactitate, realismul descrierilor pare totuși convingător. Bătălia de la Vaslui este prezentată pe larg și, așa cum am văzut și în cronicile poloneze, Ștefan interzice cu asprime să i se atribuie victoria, considerând-o ca provenind de la Dumnezeu. Interesantă ni s-a părut o relatare aproape reportericească a participării personale a lui Ștefan la o luptă ulterioară cu turcii: *Apoi, a atacat însuși Ștefan, voievod al Moldovei, având în mâini buzdugan și sulia, dar repede l-a pândit Ibrahim, pașă de Silistra, și a pornit asupra lui, căci nu-l avea la inimă pe Ștefan, fiindcă de demult, din mare fugă l-a lovit cu sulia. Iar Ștefan gonind calul său alături, i-a înfipt sulia chiar în gât și așa l-a însoțit până la moldovenii săi.* Pentru oștirea amestecată de moldoveni, polonezi și lituanieni, un atac neașteptat de puternic al turcilor și tătarilor creează o stare apropiată de panică. *Atunci, Ștefan a strigat la ai săi și deodată întreaga rezervă (moldovenească) a pornit din pădure, iar Ștefan însuși, înșălcând steagul crăiesc de la un stegar polon rănit, l-a dat unui moldovean și apoi, străbătând printre tunurile turcești, i-a supus, lovind din spate, pe turci și tătari.*

Un alt episod remarcabil din cronică este acela în care, în urma unei expediții în Polonia, fiind respinși, turcii se refugiază în Moldova. Deși, oficial, Ștefan era supusul Imperiului otoman, îi va îmbrăca pe ostașii săi în haine poloneze, zdrobindu-i pe turci.

Cronicile turcești sunt, pe departe, cele mai lipsite de simțul obiectivității și pline de epitețe injurioase la adresa adversarilor. Nu face excepție nici cea a lui Orudi Bin Adil, care, în mijlocul unor laudăroșenii, trebuie să recunoască, totuși, înfrângerea de la Vaslui: *De aceea, neputând ține piept oștii Moldovei, oastea musulmană a fost înfrântă și nimicită.*

Alți cronicari turci laudă jafurile făcute în Moldova, turmele de oi furate, robii *cu chip de ingeri*, frumoasele femei capturate, Ștefan fiind *netrebnicul ghiaur, căpetenie a diavolilor, afurisit și nenorocit* etc. Aceste izbucniri de ură au o motivație foarte clară: complexul de inferioritate al Imperiului otoman față de mica Moldovă cu marele său voievod.

Așăk Pașa Zade, amestecând minciuna cu adevărul, va fi obligat să recunoască și el înfrângerea de la Vaslui: *Într-o zi, pe când aceștia (turcii) stăteau nepăsători și oastea era puțină (!!!) și străină de locuri, aceluși afurisit (Ștefan) simțindu-i nepăsători, a venit asupra lor. Mulți dintre musulmani au murit acolo ca niște martiri, iar mulți alții au fost luați în captivitate. Supusul padișahului (Soliman pașa), cu oamenii rămași, abia scăpând, a ieșit (din Moldova) și a venit în grabă la padișah. El a povestit amănunțit padișahului tot ce a făcut aceluși necredincios blestemat (tot Ștefan).*

Urmează descrierea unor pustiitoare invazii turcești în Moldova și nerușinate laude pentru prăzile capturate, jaful fiind scopul recunoscut al expedițiilor otomane. Dar, același Așăk Pașa Zade, în versuri incluse în text, îl laudă pe Ștefan cel Mare:

El îl călcase pe craiul unguresc
Frânse și arcul lui Suleiman bei

Speriasse și pe cel din Țara Românească
De multe ori speriasse și țara acestuia
El a stat față în față cu sultanul Mehmed
Oastea sa a fost nimicită, dar s-a luptat bine
El și-a scăpat capul din mâinile dușmanilor
Acesta este necredinciosul care a înfrânt multe oști.

Alt cronicar, Mehmed Neșri, recunoaște și el înfrângerea de la Vaslui și, implicit, măreția lui Ștefan: *Acel afurisit, venind pe neașteptate și hărțuind oastea islamică, i-a atacat (pe turci) pe când aceștia umblau ca niște străini cu ochii legați. Mulți musulmani au murit ca niște martiri și mulți dintre ei au fost prinși.* Același cronicar, portretizându-l cu răutate pe Ștefan, vrând-nevrând îi recunoaște și meritele: *Cel căruia îi zicem Kara Bogdan-Oglu (Ștefan cel Mare) este aceluși ghiaur care, luptându-se cu sultanul Mehmed, și-a salvat capul. De asemenea, el, împrăștiind multe oști, îl slăbise pe Eflək-Oglu (Țara Românească). De asemenea, el călcase pe craiul ungarului și îl bătuse pe Suleiman bei. Răutățile acestuia sunt fără sfârșit. Era un ghiaur foarte nenorocit, și trufaș și țaran.*

Numeroase alte cronicile turcești reiau cursul evenimentelor, redarea acestora se repetă, practic, de la un autor la altul. Consemnarea înfrângerii lui Suleiman este însoțită de motivații fanteziste, înfrângerea lui Ștefan de la Războieni este însoțită de cuvenitele exagerări orientale, Ștefan este insultat în toate felurile, din nou subliniindu-se indirect importanța acțiunilor sale. Și, peste tot, bucuria penibilă privind furturile provocate Moldovei și prada obținută de fiecare dată.

La fragmentele de cronică din volumul intitulat firește "Portret în cronică", se adaugă o serie de alte mărturii contemporane privind epoca lui Ștefan cel Mare, oferindu-ne alte bogate informații. Nefiind locul lor aici, ne oprim din nou asupra celor care ni-l prezintă pe Ștefan în măreția lor reală, așa cum îl vedeau europenii, nu musulmanii, pentru care rămânea un *afurisit de ghiaur*.

Papa Sixt al IV-lea se adresează întotdeauna marelui domnitor cu formula: *Iubitului fiu, nobilului bărbat Ștefan, voievodul Moldovei.* Cităm din scrisoarea trimisă de papa Sixt al IV-lea lui Ștefan cel Mare pe 20 martie 1476, în care pontiful îi conturează un portret mai mult decât favorabil: *Niciunde vrednicia și măreția inimii tale nu pot fi mai nimerit prețuite, nici unele lucrări nu poate a-i urma o mai adevărată și veșnică glorie. Lucrarea ta asupra necredincioșilor turci, vrăjmași comuni, săvârșită până acum cu înțelepciune și bărbăție au adăos atâta strălucire numelui tău, că tu ești în gura tuturor și ești laudat cu deosebire de toți, în unire de simțiri. Fii fără de istov, dară și, oricum faci, caută izbânda pe care cerul ți-a hărăzit-o, ca să primești răsplata veșnică de la Dumnezeu și prețuirea acestui Sfânt Scaun Apostolic.*

Dacă, mai întâi, spre a-l lauda pe Ștefan se-nvredniciră cronicarii și rapsozii, în zilele noastre, mai departe sau mai aproape în timp, istoricii și oamenii de cultură au onorat pe deplin această nobilă îndatorire. Ghidați în continuare de modul în care și-au manifestat recunoștința peste veacuri călugării de la Sfânta Mănăstire Putna, de osârdia Arhiepiscopului Sucevei și Rădăuțiului, Pimen, și de contribuția esențială a istoricului de suflet Ștefan S. Gorovei, care au editat volumul "Ștefan cel Mare și Sfânt. Portret în istorie", continuăm înmănușarea laudelor aduse voievodului gloriei Moldovei. Studiul istoricului P. P. Panaitescu „Ștefan cel Mare. Încercare de caracterizare” este edificator în acest sens. Comentând scrisoarea trimisă de Ștefan regelui Cazimir al Poloniei, despre izbânda obținută la Baia împotriva ungarilor lui Matei Corvin, încheie cu concluzia: *e glasul istoriei noastre, a unui neam viteaz și nedreptățit..* Istoricul stabilește o legătură esențială, organică, între marele voievod și Moldova, subliniind mai întâi caracterul sufletesc deosebit al acestei provincii, care a dat pe cei mai mari bărbați de geniu, caracterizați, printre altele, și prin prudență. De la legătura intrinsecă, de mare profunzime, cu Moldova, P.

P. Panaitescu extrapolează aceste conexiuni, prin raportare la întregul neam românesc: *În figura lui Ștefan e ceva din destinul de totdeauna al neamului nostru. Destin de apărare: santinela înaintată a civilizației spre stepele barbare, la marginea Europei, am apărat această civilizație veacuri de-a rândul. Cel mai însemnat apărător român al Europei a fost, desigur, Ștefan. Rolul său istoric trece, astfel, peste importanța unei personalități, el devine un instrument al istoriei, un simbol al destinului, urmat de noi în toate veacurile.*

Între alte trăsături definitorii se înscriu apărarea ortodoxiei, lipsa dorinței de a cuceri noi teritorii, în paralel cu consolidarea celor moldovenești, amprenta pe care și-a pus-o pe sufletul etnic, exprimată prin legende și alte creații folclorice, care-i evocă imaginea.

Aloisie Tăutu, reputat cunoscător al relațiilor dintre catolicism și Moldova, are în vedere, în mod particular, raporturile dintre Papa Sixt al IV-lea și Ștefan cel Mare, cu referință directă la scrisorile celui dintâi. Se știe că lui Sixt al IV-lea îi aparține celebrul supranume acordat lui Ștefan cel Mare „atlet al lui Hristos” sau „atleta Christianae fidae” („atlet al credinței creștine”), cunoscut dintr-o scrisoare publicată prima oară în 1860. În scrisorile publicate de Aloisie Tăutu reținem expresii noi, sau în reluare: „iubitul fiu, Ștefan voievod”, „cu considerare la persoana aceluiși Ștefan voievod”, „Ștefan, ca un adevărat atlet al credinței creștine”, „din mila Atotputernicului Dumnezeu, a cărui cauză și ale cărui drepturi Ștefan, între ceilalți creștini, le apără după ale sale puteri”.

Nici din acest volum nu puteau lipsi omagiile aduse de Ștefan S. Gorovei marelui Ștefan, după ce îl citează pe Jan Dlugosz cu avântatele sale laude, aduse la cele mai înalte cote ale prețurii: *Ștefan a fost una dintre acele personalități proteice, dar și magnetice, personalitate ale cărei valențe sunt, în egală măsură, cognoscibile și greu descifrabile, personalitate a cărei pecete de neșters se recunoaște nu numai în întregul creațiunii sale, dar și în fiecare din părțile sale componente, și din detaliile acestora. E, poate, personalitatea cea mai complexă, dar și cea mai armonioasă, mai unitar armonioasă, din întreaga noastră istorie medievală și premodernă.*

Elogiile istoricului Șerban Papacostea sunt grupate într-un articol intitulat „Moarte și transfigurare” din lucrarea sa „Ștefan cel Mare. Domn al Moldovei (1457 – 1504)”. Citează mai întâi spusele regelui Poloniei, Sigismund, care-l numea pe voievodul moldovean „Stephanus, ille magnus” – acel mare Ștefan, apoi pe cronicarul Matei Cromer. Acesta, portretizându-l pe cneazul Moscovei Ivan al III-lea, îl evocă totodată pe Ștefan cel Mare: *Prea fericit a fost Ivan. A înlăturat jugul tătarilor, a adăugat, fără efort sau cu puțin efort, stăpânirii sale multe principate, a statornicit legături de prietenie și rudenie cu Ștefan, acel mare voievod al moldovenilor...*

În continuare sunt amintite și accentuate prezențele semnificative ale evocării lui Ștefan în folclorul românesc și în memoria neamului, de unde concluzia: *Mai presus de toate, însă, Ștefan a rămas în mintea celor care l-au cunoscut și a celor care, din om în om și din generație în generație, le-au preluat și le-au amplificat amintirile, geniul tutelar al țării, ocrotitorul poporului său.*

Fundamentală pentru constituirea unei veridice imagini a voievodului rămâne lucrarea lui Nicolae Iorga, „Istoria lui Ștefan cel Mare”, reprezentativ în sensul căutărilor noastre fiind capitolul dedicat amintirii sale, înscrierea, deci, în mentalul

etnic. Mai întâi, sunt trecute în revistă spusele cronicarilor, inclusiv cele ale lui Dimitrie Cantemir, și ale celor dintâi istorici. Având în vedere realizările literaturii de până în 1904, anul jubiliar în care este tipărită cartea sa, Iorga considera că aceasta nu a reflectat pe măsură imaginea lui Ștefan, în comparație cu folclorul, reliefând însă excepții remarcabile (Negruzzi, Bolintineanu, Alecsandri), așezând, firește, în fruntea lor, pe Mihai Eminescu.

Nicolae Grigoraș („Moldova lui Ștefan cel Mare”) consideră de la bun început că voievodul a intrat în secolul al XVI-lea ca un suveran sigur și necontestat, conducător încununat de glorie, admirat în toate cele patru părți ale lumii. La elogiile sale, afară de cele cunoscute ale cronicarilor și istoricilor, le adaugă pe cele ale lui Mihail Sadoveanu și Spiru Haret. Numeroase pagini analizează amploarea creațiilor folclorice dedicate lui Ștefan cel Mare și, ca o concluzie a acestora, convingerea că este încă viu și, la noi vremuri de restriște, va veni în sprijinul poporului său. Zecile de pagini în care este zugrăvit chipul lui Ștefan se încheie concluziv: *Mare om politic, gânditor, strateg genial, clarvăzător, om de înaltă cultură, spirit luminat, Ștefan cel Mare s-a manifestat multilateral, devenind în mintea poporului chintesența dreptului judecător și a marelui ostaș* (Nicolae Grigoraș, p. 303).

O lucrare fundamentală pentru înțelegerea lui Ștefan cel Mare este semnată de Ștefan S. Gorovei și Maria Magdalena Szekely, intitulată „*Princeps omni laude maior*”. O istorie a lui Ștefan cel Mare, titlul exprimând sintetic conținutul. Autorii, între altele, grupează tematic informațiile din izvoare străine sub titluri ca „Ștefan luptătorul” și se opresc asupra titulaturii „cel Mare”. Originile acestuia sunt exemplificate cronologic astfel: 1517 – baronul Herberstein amintește de „Magnus ille Stephanus Moldaviae palatinus”; 3 februarie 1531, Sigismund I îl evocă pe „Stephanus ille magnus”; 1581, într-o hotărnicie a lui Baiazid al II-lea este amintit „Qodja Istafan”, ceea ce însemna tot marele Ștefan, ca și în textele latine.

Constantin C. Giurescu, după ce comentează caracterizările elogioase făcute lui Ștefan de cronicarii străini, polonezi în primul rând, își exprimă opinia personală *Ștefan, cel mai mare dintre voievozii noștri, iar când îl compară cu alți voievozi importanți afirmă: nimeni însă ca Ștefan n-a izbutit să concentreze armonios în persoana sa însușiri atât de variate și să realizeze opere atât de însemnate. Gloria sa va străluci veșnic în istoria patriei noastre.* (Giurescu, II, p. 83). La aceeași pagină, o relatare a unui străin, de data aceasta un medic italian, Matteo Muriano, care l-a cunoscut personal pe Ștefan cel Mare: *este un om foarte înțelept și demn de toată lauda, foarte iubit de supuși, căci e blând și drept, foarte inteligent și harnic.*

Manole Neagoe, autorul volumului „Ștefan cel Mare și Sfânt” îl definește și el sintetic pe domnitor: *Ștefan cel Mare este personalitatea cea mai luminoasă din istoria noastră. Domnia lui a fost excepțională din punct de vedere militar, politic, cultural și din felul în care a gospodărit țara. A fost un mare comandant de oști, a condus și a participat la 36 de lupte și a avut, totuși, norocul să moară de bătrânețe, în patul lui, ca un erou încununat de glorie.*

În încheiere, îl cităm pe istoricul englez Seton Watson, care aduce gloria eroului nostru în contemporaneitate: *Ștefan cel Mare a fost, alături de Iancu de Hunedoara, Sobieski și principele Eugeniu, unul dintre cei patru campioni ai creștinătății.*

Ierarhi de seamă ai Episcopiei Hușilor (2)

Dr. Nicolae IONESCU

Calitatea de bun ctitor iese la lumină prin hotărârea lui Ioan Teodor Callimachi (domnul Moldovei) de a înzestra acest spital cu cele de trebuință pentru cei bolnavi și nevoiași. Episcopului Inochentie i s-au acordat atribuții jurisdicționale asupra clericilor și asupra breslelor din târguri.

Spiritul său caritabil este ilustrat de numeroase situații, când acesta acordă găzduirea unor călători și soli străini. Bunătatea sa morală, liniștea și iubirea pe care o răspândea celor din jur sunt foarte bine evidențiate cu diferite ocazii. Mai mult, se pare că pe vremea când Inochentie era episcop, s-a construit o școală pe lângă episcopie, cel mai probabil din inițiativa sa. Potrivit recomandărilor domnești, episcopul aduna de la preoți și diaconi, bani pe care-i trimitea în capitală la „epitropii școlilor”. O parte din suma colectată revenea la Huși pentru plata dascălilor. Cunoscut pentru milostenia și actele sale de caritate, episcopul Inochentie a rămas în istoria Moldovei și ca un iscusit și veritabil diplomat⁶².

Zonă a Europei, în care timp de secole s-au confruntat interesele politice expansioniste ale diferitelor popoare, Țările Române, au fost lovite de războaie și întâmplări dramatice, mai ales în a doua jumătate a secolului XVIII, când s-au înfruntat oștirile turcești și cele rusești. În 1769, după multe pagube și suferințe dureroase, războiul s-a încheiat cu triumful celor din urmă. Comandamentul oștilor biruitoare a recomandat domnilor din Moldova și Muntenia trimiterea la Petersburg a unor delegații de boieri care să aducă mulțumiri pentru izgonirea dușmanilor împărătesei Ecaterina a-II-a (denumită pentru frumusețea sa – *Semiramida Nordului* - n.n).

În aceste împrejurări, episcopul Inochentie merge la Petersburg în fruntea delegației de boieri moldoveni. Grație tactului și experienței sale de episcop, dar și faptului că știa limba rusă, Inochentie ajunge în capitala Imperiului Rus la 9 mai 1770. În ziua de 28 mai, delegațiile au asistat la Sfânta Liturghie, în paraclisul palatului imperial, apoi au trecut în sala tronului unde s-au rostit cuvântările protocolare și s-au prezentat scrisorile. Episcopul Inochentie s-a remarcat prin cuvântarea deosebită susținută în fața împărătesei Ecaterina a-II-a. Prin această misiune diplomatică de mare importanță, episcopul era, alături de alți ierarhi moldoveni, fiind un sol apreciat peste hotare. În semn de prețuire împărăteasa Rusiei i-a oferit un rând de veșminte arhieresti și un engolpion, păstrate azi la muzeul eparhiei Hușilor⁶³.

Personalitate complexă, episcopul Inochentie a acordat atenție și culturii. A sprijinit apariția unor cărți valoroase cum au fost.: *Viața lui Petru cel Mare, țarul Rusiei*, scrisă în 1756 și a unei *Evangelii*, în 1768⁶⁴.

După 30 de ani în slujba episcopiei, acest ierarh luminat a trecut în lumea celor drepți. S-a stins din viață la 1 octombrie 1782 cu mari regrete, iar corpul său neînsuflețit a fost înhumat în catedrala episcopală. Peste mai bine de un secol, episcopul Silvestru Bălănescu a deshumat osemintele și le-a înhumat în perete, în dreptul tronului arhieresc⁶⁵.

Urmașul său a fost episcopul *Iacov Stamati*. Acesta s-a născut în anul 1749, în Transilvania, din părinți foarte săraci de care el niciodată nu s-a rușinat. Când era copil în vârsta de 11 ani, în 1760, a trecut în Moldova, și, intrând în serviciul unui monah, a învățat de la acesta a citi și a scrie. Fiind inteligent și autodidact, a făcut progrese considerabile la învățătură. În anul 1764, fiind tânăr de 15 ani, a îmbrăcat haina monahală la mănăstirea Neamț. Aici s-a remarcat ca un gospodar destoinic. Mitropolitul de atunci al Moldovei, Gavriil Calimache, l-a chemat la Iași, în anul 1774 și l-a numit protosinghel al mitropoliei,

dregătorie îndeplinită cu multă râvnă. În anul 1782, după moartea episcopului de Huși, Inochentie, a fost numit succesor al lui în această demnitate.

Iacov se instala în Episcopie la 18 decembrie 1782. Prima impresie a fost jalnică, când a intrat în casele episcopale, acestea fiind ruinate. În primii ani, a construit casele din piatră, cele mari de azi ale reședinței episcopale, cu două etaje, la care se adaugă bucătăria și brutăria. A turnat un clopot mare, care există până în zilele noastre. În 1784, episcopul Iacov continuă construirea caselor și reparația bisericii, începând a zugrăvi catapeteasma. La 30 aprilie, rămânând fără bani s-a adresat domnului, cerând să dea „o parte din veniturile domnești - orașului Huși pe zilele de târg.” Vodă îi îndeplinește numai o parte din cerere, și anume cele pentru vinderea vitelor.” Prin decretul dat la 20 mai, „întărește dreptul episcopiei pentru totdeauna asupra acestui venit”⁶⁶.

În anul 1787 *Iacov* aduce Episcopiei un mare odor- *Sfintele Moaște cu o mână a Sfintei Chiriachii*. Numele Sfintei se traduce în românește „*Duminica*”. Este ocrotitoarea Episcopiei Hușilor ce se prăznuiește de Biserica Ortodoxă la 7 iulie. Acest odor a fost cumpărat cu 100 de galbeni de la Ghenadie arhimandritul Marii Lavre din Sfântul Munte Athos, de episcopul Iacov al Hușilor. Cutia cu Sfintele Moaște, aflată în catedrala episcopală, păstrează până astăzi documentul în limba greacă, cu data la care a fost achiziționat.

Episcopul n-a avut în vedere numai rezolvarea treburilor gospodărești eparhiale, ci și viața morală a credincioșilor, precum și a clericilor. Slujitorii de la bisericile boierești nu trebuiau să fie disprețuiți și umiliți de boieri, iar drept credincioșii și preoții trebuiau să cunoască viața și minunile Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu. În ziua de 21 iunie 1792, după moartea mitropolitului Leon Gheuca, Iacov este ales mitropolit al Moldovei și Sucevei⁶⁷.

Un alt mare ierarh al acestei episcopii în anii 1792-1796 a fost **Veniamin Costachi**. Realizările sale au avut în vedere unele lucrări de reparație și înnoire a bisericii episcopale, care sunt amintite de o inscripție în piatră fixată astăzi deasupra intrării în pridvorul sfântului lăcaș, la dreapta pisaniei rămasă de la Ștefan cel Mare: „S-au înnoit această sfântă biserică de Sfinția Sa Kir Veniamin Costaki, episcopul Hușului la anul 1793”. La fel ca și alți episcopi, acesta a făcut danii către biserică. În 1796, în urma morții episcopului de Roman, Antonie, episcopul Veniamin este mutat la Roman. Veniamin a lăsat episcopiei Hușilor o Evanghelie îmbrăcată cu argint și un policandru de alamă.⁶⁸

Marele mitropolit Veniamin Costachi a fost unul din cei mai renumiți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române. El a păstorit eparhiile din Moldova cu o rară dăruire de sine, timp de o jumătate de secol (1792-1842). A fost mare cărturar, ierarh plin de curaj, neobosit traducător de cărți, ctitor de școli și biserici, părinte sufletesc al Moldovei, ales slujitor al Bisericii lui Hristos, dascăl, sftetic și călugăr devotat.

Mitropolitul Veniamin s-a născut la 20 decembrie 1768, în satul Roșiești-Fălciu, din părinți credincioși – Grigorie Costachi și Maria Cantacuzino. De altminteri, această localitate a mai dat două personalități remarcabile culturii românești, din secolul XX, *frații Bagdasar*, Dumitru-medic și Nicolae-filosof (n.n.). Din cei cinci frați ai înaltului prelat, patru au îmbrățișat viața călugărească. Cel dintâi, Matei, a fost mare postelnic. Al doilea frate, Constantin, s-a făcut călugăr, primind numele de Chesarie. Al treilea copil, Vasile, a ajuns vestit mitropolit al Moldovei. Al patrulea, schimonahia Elisabeta, a fost stareț

în Mănăstirea Agapia 32 de ani. Ultimul frate, Șerban, a fost consilier al mitropolitului Veniamin, călugărindu-se cu numele de Sofronie.

De mic, copilul Vasile a fost dat să învețe carte la școala de la Mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași. La vârsta de 15 ani este luat de episcopul Iacob Stamati ca ucenic la Episcopia Hușilor. După un an, în 1784, este călugărit cu numele de Veniamin. În anul 1788 este hirotonit diacon și luat ca slujitor la Catedrala mitropolitană din Iași. După încă un an este făcut preot și numit mare eclesiarh. Avea numai 20 de ani. În același an, 1789, este numit egumen la Mănăstirea Sfântul Spiridon din Iași.

În anul 1793, arhimandritul Veniamin este ales și hirotonit episcop la Huși de părintele său duhovnicesc, mitropolitul Iacob Stamati. Deși avea numai 24 de ani când a urcat treapta arhieriei, de la început s-a dovedit un bun cărturar și un adevărat păstor al turmei lui Hristos. În noiembrie 1794 este trimis ca delegat al mitropolitului la înmormântarea Cuviosului Paisie de la Mănăstirea Neamț.

La 1 iunie 1796, după patru ani de păstorie la Huși, tânărul vlădică Veniamin trece ca episcop la Roman, unde păstorește încă șapte ani. Aici fondează un spital, o farmacie și plătește din fondurile Episcopiei un doctor pentru bolnavi. Totodată, face ordine în rândul clerului bisericesc.

La 10 martie 1803 mitropolitul Iacob Stamati, venerabilul său părinte duhovnicesc, trece la cele veșnice. După câteva zile, episcopul Veniamin Costachi este ales mitropolit al Moldovei. Multe și grele au fost necazurile abătute asupra marelui mitropolit, dar mult mai numeroase și vrednice de amintit au fost realizările sale, atât pe tărâm duhovnicesc și eclesiarh, cât și pe tărâm cultural, social și patriotic.

În toamna anului 1803 înființează Seminarul de la Mănăstirea Socola, primul seminar de preoți din țara noastră. Tot atunci trimite doi fii de preot, Petru și Gheorghe Asachi (ultimul, întemeietor al învățământului din Moldova și al ziarului „Albina românească” - *n.n.*), la studii peste hotare; organizează numeroase mănăstiri și schituri din eparhie; susține zidirea din nou a zeci de biserici la orașe și la sate; dă noi așezăminte pentru marile mănăstiri: Neamț, Secu, Agapia și Văratec; hirotonește în eparhie numai preoți cu seminar și statornicește să se facă botezul copiilor prin trei scufundări în cristelniță, iar nu prin turnare, cum greșit se făcea până atunci în unele zone.

În anul 1833 începe construcția monumentalei catedrale mitropolitane din Iași. Totodată, contribuie direct la înființarea Academiei Mihăilene din capitala Moldovei și a mai multor școli publice cu predarea în limba română. Face numeroase vizite canonice la biserici, mănăstiri, școli, îndeosebi cele de seminar.

Dar activitatea cea mai vrednică de amintit a mitropolitului Veniamin Costachi a fost cea de traducător și tipăritor a numeroase cărți patristice și de ritual. În această privință, rămâne fără egal în istoria Bisericii moldovene. Cele două tipografii, întemeiate de el la Mănăstirea Neamț și Mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi din Iași, cu greu reușesc să tipărească cele aproape 150 de titluri de cărți originale și de traduceri din limbile greacă și slavonă, făcute de el și de „dascălii” de la Neamț. Pe lângă grija întregii eparhii a Moldovei și Sucevei, mitropolitul Veniamin a scris șapte lucrări originale și a tradus 32 de cărți de mare importanță dogmatică, morală, hagiografică și istorică.

În anii 1808-1812, mitropolitul Veniamin se retrage din

scaun la Mănăstirea Neamț, unde traduce și tipărește *Viețile Sfinților*. Apoi se reîntoarce iarăși la păstoriții săi. În anul 1821, din cauza răscoalei eteriste, trăiește un timp la Colincăuți, peste Prut. În ianuarie 1842, după 50 de ani de rodnică slujire arhierescă, se retrage definitiv la Mănăstirea Slatina, unde își continuă viața în rugăciune și activitatea de traducător, pentru hrana duhovnicească a poporului nostru.

La 18 decembrie 1846, mitropolitul Veniamin Costachi, în vârstă de 78 de ani moare, fiind înmormântat ca simplu monah la Mănăstirea Slatina. După patruzeci de ani, la 30 decembrie 1886, osemintele marelui ierarh au fost strămutate la Iași și așezate în catedrala ctitorită de el și terminată de mitropolitul Iosif Naniescu.

În locul său este adus ca episcop ieromonahul *Gherasim*. Fiu al unui preot din Vicovu de Sus, județul Suceava, își începe școala la Putna, apoi ajunge dchiu al mănăstirii Slatina. La Roman și Iași devine arhidiacon, în 1787. Ajunge apoi arhimandrit, între anii 1792-1795. Discipol al mitropolitului Leon Gheuca, este trimis la studii la Leipzig. Aderă alături de Gheuca la mișcarea iluministă din Moldova, ce are un caracter antifanariot⁶⁹. Urcă rapid în ierarhia bisericească și ca episcop de Huși, demnitate pe care a îndeplinit-o între anii 1796-1803, a

făcut unele datorii De aceea a fost caracterizat ca un „ierarh cu autoritate impunătoare, mândru, aprig și luxos”⁷⁰. A fost un traducător de talent. A tradus, la îndemnul paharnicului lordache Darie, *Taina francmasonilor*. Mai târziu, traduce din Voltaire, Lessage și Baltasar Gracian. Traducerile sale dovedesc că a fost un învățat de marcă, stăpânind bine limba, colaborând cu cărturarilor greci, precum Metodie Antracitul și D. Gobdelas, fiind cunoscut peste granițele Moldovei. În 1803, mitropolitul Iacob moare, locul său fiind luat de episcopul *Meletie* care era tot bucovinean, iar Gherasim ocupă scaunul de mitropolit al Romanului⁷¹.

Dintre *înalții ierarhi din secolul al XIX-lea* din vechea episcopie a Hușilor menționăm pe *Sofronie Miclescu*, episcop de Huși și viitor mitropolit al Moldovei. A fost sprijinitor al Unirii Principatelor, președinte al Divanului Ad-Hoc al Moldovei din 1857 (sept.-dec.1857) și al Adunării Elective din 5/17 ian. 1859, care a ales ca domn pe Alexandru Ioan Cuza.

Un alt ierarh de seamă al Episcopiei Hușilor a fost *Calinic Miclescu*, viitor mitropolit primat al României, născut în 1822 la Suceava, într-o veche familie boierească, și a decedat la 14 aug. 1886, în București. A fost înmormântat la mănăstirea Neamț. Călugărit la Huși (18 iun. 1842), sub numele Calinic, de către unchiul său, Sofronie, viitorul mitropolit al Moldovei, hirotonit ierodiacon (23 apr. 1843), ieromonah (31 nov. 1848), hirotesit apoi protosinghel și arhimandrit la 2 febr. 1855 hirotonit arhieru cu titlul “Hariupoleos”. În anii 1851 – 1858 a fost egumen la Slatina, când a înființat o școală în satul Mălini pentru copiii țăranilor. A fost membru în Divanul Ad-hoc (1857), locțiitor de episcop la Huși (nov. 1958-ian. 1861), din nou egumen la Slatina (1861-1863), locțiitor de mitropolit al Moldovei (din 7 mai 1863) apoi numit mitropolit prin decret la 10 mai 1865. La la 31 mai 1875 a fost ales *mitropolit primat al României*, deținând această demnitate până la moarte. În timpul păstoriei sale, s-au deschis cursurile Facultății de Teologie din București, în 1881 și la stăruințele sale s-a înființat Tipografia Cărților Bisericești în 1882. S-a sfințit pentru prima oară, *Sfântul Mir* în țară (1882) și a fost recunoscută *autocefalia*

Episcopul Veniamin Costachi

Bisericii Ortodoxe Române (1885).⁷²

Personalitatea cea mai complexă din a doua jumătate a secolului XIX, denumit și *veacul naționalităților*, care a trecut prin eparhia Hușilor a fost **Melchisedec Ștefănescu**. S-a născut la 15 febr. 1823 la Gârcina, județul Neamț, într-o familie de preot. Studiile le-a urmat la Seminarul de la Socola (1834 - 1841 și 1842/43), apoi la Academia duhovnicească din Kiev (1848 - 1851), unde a obținut titlul de "*magistru în teologie și litere*". Învățător în Șerbești - Neamț (1841-1842) și profesor la seminarul de la Socola (1843-1856). A fost profesor și director la Seminarul din Huși (1856 - 1861). A fost călugărit cu numele Melchisedec (1843), hirotonit ierodiacon (1844) la Socola, apoi ieromonah în Lavra Pecerska din Kiev (1851), protosinghel (1952) și arhimandrit (1853). Loctiitor de episcop la Huși (1861 - 1864), fiind hirotonit arhieru cu titlul "Tripoleos" în 1862, loctiitor (1864), apoi episcop eparhiot - numit prin decret semnat de Alexandru I. Cuza - al noii eparhii a Dunării de Jos, cu reședința în Ismail (1865 - 1879). La 22 febr. 1879 a fost ales episcop al Romanului, unde a păstorit până la moarte.⁷³

Înflăcărat patriot, a luptat pentru unirea Principatelor, fiind ales membru în Divanul Ad-Hoc (1957), sprijinind reformele lui Alexandru I. Cuza și participarea la Războiul de Independență. A fost ministru al Cultelor (1860) și membru de drept în Senatul României. Este precursor al ecumenismului, fiind delegat de Sf. Sinod la Conferința vechilor catolici de la Bonn (1875). Ca membru al Sf. Sinod, a prezentat o serie de memorii pentru prosperarea vieții bisericești și ameliorarea stării materiale a clerului, dar mai ales în legătură cu recunoașterea autocefaliei. A trimis tineri la studii în Rusia (Gavriil Musicescu, Silvestru Bălănescu, Constantin Nazarie ș.a.). Prin testament, crează o fundație care să acorde burse de studii la Academia duhovnicească din Kiev, iar biblioteca și colecția sa numismatică le-a daruit Academiei Române. Se remarcă prin realizări gospodărești la cele trei eparhii pe care le-a cărmuit. A decedat la 16 mai 1992, la Roman. Ca profesor de seminar a publicat numeroase manuale de didactică, majoritatea preluate după cele rusești. A fost unul dintre istoricii de seamă ai vremii sale și a publicat documente slavone, inscripții și însemnări din bisericile din Moldova, monografiile de eparhii, cum a fost cea Hușilor, biografiile unor ierarhi etc. La 10 septembrie 1870 a fost ales membru activ al Academiei Române. La sesiunile ei a prezentat comunicări științifice, studii și referate de anvergură în domeniul istoriei bisericii ortodoxe etc.

Un alt ierarh renumit a fost **Silvestru Bălănescu**. S-a născut la 16 iul. 1838 în com. Pângărați, jud. Neamț și a decedat la 25 nov. 1900, în București. Călugărit în 1854 la mănăstirea Bisericanii, fost hirotonit ierodiacon în 1859. A urmat cursurile Seminarului de la Socola (1851-1862), apoi Facultatea de Teologie din Iași și Academia duhovnicească din Kiev (1868-1873). A fost bibliotecar și diacon la Socola, la biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Iași, ieromonah (1866), protosinghel (1867) și arhimandrit (1876). Devine arhieru cu numele "Ploieșteanul" (1879). A fost profesor suplinitor de Istoria dogmelor la noua Facultate de Teologie din București în anii 1881-1883 și decan (1882-1883). La 10 dec. 1886 a fost ales episcop eparhiot la Huși (însăscănat la 22 dec.), unde a păstorit până la moarte. La Huși s-a ocupat de refacerea reședinței și a catedralei (pictată de Gh. Tattarescu). A înființat școli de cântăreți la Huși și Bârlad.⁷⁴

Unul din ierarhii de seamă al acestei eparhii a fost și **Nicodim Munteanu**, al doilea patriarh al Bisericii Ortodoxe Române S-a născut la 6 decembrie 1864, în Pipirig, localitate de care se leagă și copilăria lui Ion Creangă, județul Neamț și a trecut la cele veșnice la 27 februarie 1948, București, fiind înmormântat în Catedrala Patriarhală, alături de alți patriarhi, Miron Cristea, Iustin Moisesescu și Teoctist Arăpașu. A urmat Seminarul „Veniamin” din Iași și în anii 1890-1895 - Academia duhovnicească din Kiev. A fost tuns în monahism la mănăstirea

Neamț, sub numele de Nicodim. Hirotesit ca arhimandrit, a fost vicar al mitropoliei Moldovei în anii 1898-1902. Între anii 1912-1923 a fost episcop la Huși. În anii 1924-1935 este starețul mănăstirii Neamț, cea mai mare lavră din Moldova. În 1918, devine membru de onoare al Academiei Române. La 23 ianuarie 1935 a fost ales *mitropolit al Moldovei* (însăscănat 4 februarie 1935) și la 30 iunie 1939 a fost ales patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, păstorind până la moarte. A desfășurat o bogată activitate culturală. Este unul din traducătorii Bibliei românești. A tradus și prelucrat din rusește peste o sută de lucrări teologice, cărți de predici sau broșuri religioase (după arhiepiscopii Sergiu al Vladimirusului și Inocențiu al Odesei, din preoții Constantin Stratilatov, Grigorie Petrov și Serghei Cetfericov, profesorul A. P. Lopuhin, Lev Tolstoi, teologul englez F. V. Farrar - tot din limba rusă ș. a.). Are unele lucrări teologice originale, mai ales de zidire sufletească pentru credincioși, cuvântări, pastorale, cărți de rugăciuni etc. A înființat Seminarul de la Neamț și o școală de pictură. A recăpătat clădirile și pământurile mănăstirii Neamț. Era adeptul ca Biserica să fie cu problemele ei și statul cu cele ale sale. În 1927 participă ca delegat al Sfântului Sinod la Marele Sobor de la Moscova care a hotărât reînființarea Patriarhiei Ortodoxe Ruse.⁷⁵

Un ierarh cu o vastă cultură, născut chiar pe meleagurile vasluiene a fost **Ioan (Iacov) Antonovici**. A văzut lumina zilei în cătunul Similișoara, comuna Bogdana, din județul Tutova, la 18 noiembrie 1856, tatăl lui fiind cântăreț bisericesc, iar mama sa casnică. Prima sa clasă primară o urmează cu multe greutate în comunele Bogdana și Chițoc de lângă Vaslui cu întreruperi (1865-1868) din cauza îmbolnăvirii sale. Celelalte trei clase primare le-a urmat la Școala nr. 1 de pe lângă biserica Vovidenia din Bârlad (1869-1871). După ce a absolvit cursurile Seminarului din Huși (1872-1876) continuă pe cele ale seminarului Veniamin de pe lângă Mănăstirea Socola din Iași (1876-1879). Revine în Bârlad și funcționează ca institutor la pensionul profesorului Ioan Popescu (1879-1880). Se căsătorește la 24 februarie cu Ana Teodor Ursulescu, cu care a avut șase copii care au devenit profesori, magistrați și pictori. Este miruit diacon la Biserica Sf. Ilie din Bârlad, la 3 septembrie 1880, unde în 1881 devine preot. În același an, este numit profesor de religie la Școala secundară de fete „N. Roșca Codreanu”. Între 1885-1892 a urmat cursurile Facultății de Teologie din București. Revine în Bârlad, unde este numit paroh al Bisericii Sf. Ilie (1892-1912), funcționând simultan și în învățământ, predând filosofia și limba română la Școala Normală de băieți, religia la Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” și la Externatul secundar de fete. Din 1879 începe să urce treptele ierarhice bisericești. Astfel, este ales în două legislații, 1897-1900 și 1900-1903, membru în Consistoriul Eparhiei Huși, al cărui președinte devine între 1906-1909. În 1909 este membru în Consistoriul superior bisericesc unde rămâne până în 1918, când la 18 iunie a fost hirotonisit arhieru, primind numele de Iacov Bârlădeanu, devenind și locotenent de episcop al Eparhiei Hușilor, post în care rămâne până la 1 noiembrie 1921.

În această perioadă a devenit vicar al Episcopiei din Huși, arhieru-vicar al Mitropoliei Moldovei și Sucevei (1 noiembrie 1921), egumen al Bisericii Sf. Spiridon din Iași (noiembrie 1921-29 martie 1923). La 29 martie 1923 a fost însăscănat episcop al Eparhiei Dunărea de Jos cu sediul la Galați, iar peste un an, la 19 martie 1924, episcop al Eparhiei Hușilor. În timpul ultimului episcopat a construit noua clădire a Seminarului, a înființat un muzeu, a reorganizat „Buletinul Eparhiei Hușilor”. A mai deținut și alte funcții, cum ar fi protoiereu al județului Tutova, inspector școlar al aceluiași județ, consilier comunal de Tutova, senator (1931). A fost ales membru al Comisiunii Monumentelor Istorice din județul Tutova pe lângă Academia Română, iar la 7 iunie 1919 a devenit membru de onoare al înaltului for științific, membru al Societății Franceze de Istorie. Fiind un om de mare

erudiție, a avut strânse legături cu B.P. Hașdeu, Petre Râșcanu, A.D. Xenopol, N. Iorga. A fost însărcinat de Academia Română cu cercetarea documentelor istorice ale județului Tutova, fiind premiat de trei ori, în 1906, 1911 și 1912. În 1906 a fost premiat cu medalia de aur și placheta de colaborator al Expozițiunii jubiliare cu prilejul împlinirii a 40 de ani de domnie a lui Carol I. Încetează din viață după o lungă suferință la 31 decembrie 1931, fiind înmormântat lângă catedrala episcopală.

Lucrările sale cele mai importante: „Geografia comunei Bogdana din județul Tutova” (București 1889), „O călătorie la Mănăstirea Putna” (Bârlad 1904), „Istoria comunei Bogdana” (Bârlad 1906), „Frații Gheorghe și Neculai Codreanu” (Bârlad 1908), „Documente bărlădene” (vol. I, Bârlad 1911; vol. II, Bârlad 1912; vol. III, Bârlad 1915; vol. IV, Bârlad 1924; vol. V, Huși 1926), „Un dascăl ardelean la Bârlad: Ioan Popescu”(Huși, 1928).

Ultimul mare episcop înainte de instaurarea regimului comunist a fost **Grigorie Leu** născut și el pe meleagurile vasluiene, la 2 mai 1881, în satul Țuțcani, comuna Mălușteni, județul Vaslui, în familie de preot. A murit la 1 mart. 1949, la Huși. Este unchiul scriitorului contemporan, Corneliu Leu, recent trecut și el la cele veșnice (iunie 2015). A urmat cursurile Seminarului inferior la Roman și cel superior la “Veniamin” din Iași (1897-1901). A fost preot în Oancea, județul Galați (1904-1910), urmând paralel - Facultatea de Teologie din București (1906- 1910). A devenit apoi spiritual la Seminarul “Central” din București (1910-1916) și preot militar în anii primului război mondial (1916-1919). Este director al Seminarului din Ismail (1919-1924). În 1924 a fost ales arhieru-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, cu titlul “Botoșăneanul”. La 30 aprilie 1936 a fost ales episcop al Argeșului (însăunat 7 iun.), iar la 11 iunie 1940 la Huși (însăunat 28 iul. 1940), păstorind până la 5 febr. 1949.

După înfăptuirea României întregite, părintele Grigorie Leu, prin munca misionară, didactică și cărturărească, s-a dedicat consolidării Bisericii Române, îndeosebi din Basarabia. De asemenea, a sprijinit populația din Moldova în timpul celui de-al doilea război mondial și în anii secetei din 1946-1947.

Pe lângă îndrumarea vieții bisericești din cele două eparhii, s-a îngrijit de monumentele lor istorice. A publicat o scrie de lucrări, îndeosebi cu un caracter antisectar.

În perioada dezactivării eparhiei, problemele pastorale, culturale și misionare ale credincioșilor din zonă au fost îndeplinite de Episcopia Romanului și Hușilor prin contopirea

celor două instituții. Dintre ierarhii care s-au remarcat în această perioadă menționăm pe episcopii *Teofil Herineanu* (1949-1958), când este ales episcop al Clujului, apoi scaunul vacant este deținut temporar (1958-1961) de mitropolitul Iustin Moiescu, viitor patriarh al României. Între anii 1962-1978 scaunul vlădicesc al Episcopiei Romanului și Hușilor este

preluat de *Partenie Ciopron*, fost episcop militar al Armatei în al doilea război mondial cu sediul la Alba-Iulia. S-a retras în 1978 și moare în 1980, fiind înmormântat la mănăstirea Văratec. Din 1978 episcop titular al acestei eparhii devine Eftimie Luca, având ca vicari administrativi pe *Ioachim Vasluiuanul* până în 2006 și apoi pe dr. *Ioanichie Băcăuanul*, nepotul cunoscutului duhovnic de la Sihăstria, Ioanichie Bălan, autorul celebrei lucrări, *Convorbiri Duhovnicești*, apărută în 1988.⁷⁶ După moartea Î. P.S. Eftimie Luca, în 2014, a fost ales ca arhiepiscop al Episcopiei Romanului, dr. Ioanichie, fost vicar administrativ.

Primul episcop după reactivarea Episcopiei Hușilor în 1996 a fost **Ioachim Mareș**. Născut la 12 martie 1927, în satul Măgîrești – Bacău. A urmat Seminarul teologic “Sf. Gheorghe” din Roman, apoi Facultatea de Teologie din Suceava (1946- 1949) și Institutul Teologic Universitar din Cluj în anii 1948-1950. A fost preot în parohiile Dămieniști-Bacău (1952-1957), Sf. Nicolae din Moinești (1957 - 1960), Leorda-Comănești, jud. Bacău (1960-1972), Sf. Nicolae Bacău (1972- 1978), secretar al protopopiatului din Moinești (1957 - 1967), deputat eparhial (1962-1972), președinte al Consistoriului eparhial al Episcopiei Romanului și Hușilor (1972- 1978). După moartea soției, devine vicar administrativ al acestei eparhii (1978- 1985), apoi arhieru-vicar cu titlul de “Vasluiuanul” pe seama aceleiași eparhii (hirotonit și instalat la 24 noiembrie 1985). Devine primul episcop titular al eparhiei Hușilor după reactivarea sa, în 1996. A refăcut catedrala episcopală, Sfinții Petru și Pavel, realizând consolidarea și repictarea ei de pictorul Dumitru Bănică din București. A consolidat clădirile Palatului Episcopal și a sprijinit realizarea unui grup statuar dedicat lui Ștefan cel Mare, prezentat spre sfârșitul vieții, realizat de sculptorii vasluieni, Gh. Alupoae și Cristian Pântea. S-au înființat numeroase așezăminte mănăstirești: Moreni,

Florești, Măliniști, Măgaru, Biserica *Schimbară la Față* din Huși etc. A editat *Cronica Episcopiei Hușilor* în mai multe tomuri. A scris *Slujire și conștiință preotească* în trei volume, apărute în 2002, când împlinea 75 de ani de viață. Era numit de preoții din eparhie ca *ierarhul cel înțelept*, semănând admirabil cu fostul

Episcopul Iacov Antonovici

Episcopul Grigorie Leu

domn Alexandru Ioan Cuza. A realizat un impresionant muzeu de carte veche și obiecte bisericești al Episcopiei Hușilor. A avut ca duhovnic pe părintele Cleopa de la mănăstirea Sihăstria. A trecut la cele veșnice în aprilie 2009, în săptămâna luminată, de Izvorul Tămăduirii, fiind înmormântat în catedrala Sf. Nicolae din Bacău, la construcția căreia s-a ostenit atât de mult⁷⁷.

Actualul episcop al eparhiei Hușilor este **Preasfințitul Părinte Corneliu**. S-a născut la Corni-Albești în jud. Vaslui, 25 iulie 1966, fiind primul dintre cei trei băieți ai părinților Eugen și Ruxandra Onilă. Face parte din generația tânără de ierarhi ai Sfântului Sinod. A urmat școala generală în satul natal. În anii 1982-1987 urmează cursurile Seminarului Teologic de la mănăstirea Neamț și apoi Facultatea de Teologie din București cu examen de licență în 1992. Între anii 1992-1996 continuă cursurile doctorale la aceeași facultate, specializarea Noul Testament. Concomitent studiază în Germania, la Facultatea de Teologie Protestantă din Marburg. La 21 noiembrie 1997 a fost tuns în monahism în Catedrala Episcopiei Hușilor, parcurgând rapid terpele vieții monahale. A fost profesor la Seminarul Teologic "Ioan Gură de Aur" din Huși și consilier cultural la centrul eparhial. În 1998, la propunerea P.S. Episcop Ioachim al Hușilor a fost numit vicar administrativ și hirotonit ca arhieru vicar al Eparhiei Hușilor, cu titlul de "*Bârlădeanu*" la 21 noiembrie 1999 de Preaferictul Părinte Patriarh Daniel, pe atunci mitropolit al Moldovei și Bucovinei. După moartea P.S. Ioachim, Sfântul Sinod l-a ales prin vot secret episcop al Hușilor și întronizat la 29 iulie 2009 de către I.P.S. Teofan, mitropolitul Moldovei și Bucovinei în catedrala Episcopiei Hușilor. Ca ierarh s-a preocupat de organizarea sectorului social-filantropic, sprijinind activitățile caritabile din spitalele și așezămintele destinate celor nevoiași din județul Vaslui. A reprezentat Patriarhia Română la numeroase simpozioane și conferințe internaționale. A publicat numeroase studii și articole teologice în țară și străinătate⁷⁸.

În concluzie, am prezentat succint pe unii ierarhi de la care ne-au rămas realizări notabile și lucrări scrise, pentru că am considerat că un înalt prelat este un "dascăl" prin însăși misiunea sa în mijlocul credincioșilor, iar unii s-au impus în viața bisericească prin diferite realizări. Fără îndoială, nu avem pretenția de a fi întrprins o analiză completă a ierarhilor Episcopiei Hușilor, demersul nostru fiind perfectibil. O serie de ierarhi și teologi au fost uitați prea devreme. Despre ei s-a scris prea puțin, iar despre alții nu s-a scris nici măcar un necrolog, îndeosebi în perioada regimului comunist, din motive ușor de înțeles. În acest sens, relevarea contribuției unor ierarhi din această eparhie se dorește un modest omagiu adus acestora pe nedrept uitați.

Note:

1. Coman Vasilescu, *Istoria Episcopiei Hușilor*, în „Prutul”, An 6, iunie 2001, p. 6.
2. Ioachim Mareș, Episcop al Hușilor, *Conștiință și slujire preoțească*, vol. II, Huși, 2002, p. 126.
3. *Ibidem*,
4. *Ibidem*, pp.157-160.
5. *Ibidem*, p. 283.
6. Scarlat Porcescu, *Episcopia Hușilor. Pagini de istorie*, tipărită cu binecuvântarea și sprijinul Prea Sfințitului Eftimie, Episcop al Romanului și Hușilor, editată de Episcopia Romanului și Hușilor, 1990, p. 53.
7. *Ibidem*, p. 54.
8. Mircea Păcurariu, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, volumul II, București, 1981, p. 120.
9. *Ibidem*, p. 121.
10. Nicolae Popescu, *Mărturisirea de credință ortodoxă a Bisericii*, 1992, București, p. 8.
11. Traian Ionescu-Nișcov și Alexandru Constantinescu, *300 de ani de la încheierea primului tratat de alinață dintr Moldova și Rusia* în „Studii, Revista de Istorie”, nr. 5, 1956, p. 107.
12. Melchisedec Ștefănescu, *Chronica Hușilor și a Episcopiei cu asemăna numire*, București, 1869, p. 122.
13. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 60.
14. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 94.
15. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 192.
16. *Ibidem*, p.191.
17. *Ibidem*, p. 193.
18. Ștefan Ciobanu, *Dosoftei mitropolitul Moldovei și activitatea lui literară*, Iași, 1918, p. 53.
19. *Ibidem*, p. 55.
20. *Dicționarul Literaturii Române de la origini până la 1900*, București, 1979, p. 298.
21. Scarlat Porcescu, *op.cit.*, p. 198.
22. *Ibidem*, p. 199.
23. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 102.
24. Ștefan Ciobanu, *op. cit.*, p. 55.
25. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 104.
26. *Ibidem*, p. 122.
27. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 61.
28. Melchisedec Ștefănescu, *op. cit.* p. 123.
29. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 130.
30. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 63.
31. Doru Mihăiescu, *Considerații asupra vieții și activității tipăritorului primei Biblii românești, Mitrofan episcopul de Huși*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, Iași, 3-6, 1979, p. 314 -315.
32. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 64.
33. Melchisedec Ștefănescu, *op. cit.*, p. 150.
34. *Ibidem*, p.166.
35. Mircea Păcurariu, *op., cit.*, p. 124.
36. *Ibidem*,
37. Melchisedec Ștefănescu, *op. cit.* p. 230.
38. *Ibidem*, p. 176.
39. *Ibidem*, p. 181.
40. *Ibidem*,
41. *Ibidem*, p.184.
42. *Ibidem*, p. 185.
43. Ion Neculce, *Letopisețul Țării Moldovei de la Dabija-vodă până la a doua domnie a lui Constantin Mavrocordat*, Seria "Cărțile Neamului", Ed. Hyperion, Chișinău, 1990, p. 114.
44. Melchisedec Ștefănescu, *op. cit.*, p. 189.
45. *Ibidem*,
46. *Ibidem*, p. 188.
47. *Ibidem*, p. 191.
48. *Ibidem*, p. 195.
49. Th. Codreanu (coord.) *Istoria Hușilor*, Editura Porto-Franco, Galați, 1995, p. 275.
50. *Ibidem*,
51. *Ibidem*, p. 206.
52. Ioan Ivan, Scarlat Porcescu, *Mănăstirea Neamț*, 1981, p. 273.
53. Melchisedec Ștefănescu, *op. cit.*, p. 209.
54. *Ibidem*, p. 213.
55. *Ibidem*, p. 214.
56. Ioan Ivan, Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 222.
57. Artur Gorovei, *Ierotheiu episcopul Hușilor*, în "Analele Academiei Române, Memoriile Secțiunii Literare", seria III, tom VI, 1932-1934, p. 438.
58. Melchisedec Ștefănescu, *op. cit.*, p. 215.
59. *Ibidem*, p. 222.
60. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 69.
61. *Ibidem*, p. 70.
62. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p.72.
63. G. Bezviconi, *Contribuții la istoria relațiilor româno-ruse*, București, 1962, p. 162.
64. Anton Popescu, *Inochentie episcopul Hușilor*, în "Mitropolia Moldovei și Sucevei", an LXVIII, 1967, nr. 3-4, p. 278.
65. Mircea Păcurariu, *op. cit.*, p. 462.
66. *Ibidem*, p. 350.
67. Scarlat Porcescu, *op. cit.*, p. 79.
68. Melchisedec Ștefănescu, *op. cit.*, p. 370.
69. *Ibidem*, p. 370.
70. *Ibidem*, p. 391.
71. *Ibidem*, p. 392.
72. Scarlat Porcescu, *op.cit.* p.94.
73. Ioachim Mareș, *op.cit.*, p.137-141.
74. *Ibidem*, p.147-148
75. Th, Codreanu, *op.cit.*, p. 287.
76. *Ibidem*, p.276.
77. Ioachim Mareș, *op.cit.*,vol.I, p.5-7.
78. *Ibidem*,

GEORGES CLEMENCEAU, 50 de ani în serviciul Republicii franceze

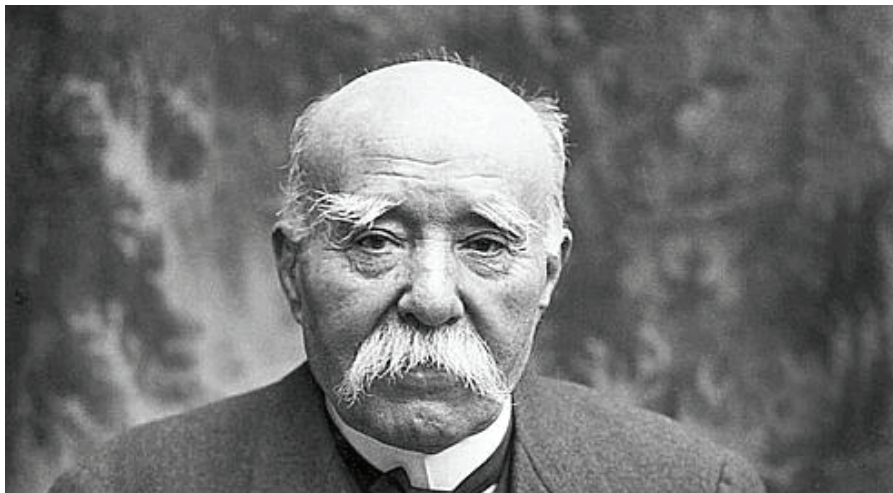
Ene-Vasile SPRÎNCENATU

Născut la 29 septembrie 1841 la Mouilleron-en-Pareds – suburbie din Vandée. A avut ca prim educator pe tatăl său, republican și ateu convins. Acesta i-a inoculat nu doar ideile republicane, i-a creat și o deschidere către artă și l-a ținut departe pe Georges de ideile religioase, chiar dacă toată viața a fost preocupat și de probleme religioase.

Copilul și tânărul Georges a făcut studii temeinice la Nantes. Tatăl său a fost arestat ca suspect pentru o perioadă după lovitura de stat dată de Louis Napoleon Bonaparte.

În 1858 începea la Nantes studii de medicină dezvoltându-și pasiunea sa de a întâlni oameni bogați sau săraci, țărani sau orășeni. Timp de 3 ani cât au durat studiile 1858-1861, Georges s-a arătat dornic să-și combată profesorii care erau favorabili imperiului și religiei. A fost de două ori chemat în fața comisiei administrative a școlii, fapt care l-a determinat pe Clemenceau să se instaleze la Paris pentru a-și termina studiile. Odată instalat în capitală, tânărul Clemenceau intră în mediile intelectualilor progresiști. Viața sa a căpătat un ritm tot mai accelerat. La 22 decembrie 1860 el fonda primul său ziar „Le Travail”(Munca). De-a lungul întregii vieți avea să colaboreze cu numeroase titluri la care era fondator sau unul din principalii colaboratori.

La 24 decembrie 1860 a fost primit al 10-lea din 198 la concurs pentru externatul parizian. Își începea astfel cariera de medic, 8 ani mai târziu a format un dispensar pe strada Trois Frères la numărul 23 aproape de primăria Monmartre fiind numit „medicul săracilor”. În decembrie 1862 a fost închis datorită activităților de agitare politică cu ocazia celei de a 40-a aniversare a proclamării celei de-a doua republici. Clemenceau era bănuț că dorea să-i mobilizeze pe muncitori pentru Republică. Au urmat 77 de zile de închisoare și o bătălie jurnalistică înfierbântată.

În 1865 el devenea doctor în medicină și se îmbarca pentru Anglia și SUA. În 1869 revenea și începea o carieră politică alături de opoziția lui Napoleon al III-lea. El a fost ales primar interimar pentru arondismentul XVIII în momentul declanșării mișcării comarde. Primarul de Monmartre a fost ales apoi consilier municipal al cartierului Clignancourt.

Adevăratul debut în politica mare franceză avea să înceapă pentru Clemenceau la 20 februarie 1876 când era ales deputat de Paris în Cameră. În noua postură avea să se impună ca șef incontestabil al opoziției republicane și al stângii. Curajul și incisivitatea sa i-au adus supranumele de „ Tigru”. În calitate de șef al opoziției a luat parte la nenumărate dezbateri parlamentare. Anticolonialist convins s-a opus cât de mult a putut politicii de expansiune a guvernului Jules Ferry între 1881-1885. În 1885 devenea deputat de Var urmând o perioadă mai puțin fastă în cariera sa politică. Eșecul său electoral din 1893 l-a obligat să se retragă temporar din politică dedicându-se scrisului. A revenit în prim planul politicii odată cu „afacerea Dreyfus”, publicând 665 de articole în apărarea căpitanului Dreyfus.

În 1902 a fost ales senator de Var și a deținut această funcție până în 1920. Primele sale obiective ca senator au fost: să obțină amnistia pentru comunarzi, să obțină revizuirea constituției și să se realizeze o separare a statului de biserică.

Între 1906-1909 în calitate de ministru de interne s-a preocupat de modernizarea poliției, reușind spargerea a numeroase greve. În calitate de prim ministru a reușit să înființeze Ministerul muncii. La început a fost în relații rele cu Poincaré, președintele republicii, dar în vremea războiului relațiile celor doi au fost corecte, președintele lăsându-i puteri sporite.

Clemenceau și-a făcut numeroși dușmani politici, stânga îi reproșa că a trădat idealurile după ce a ajuns la putere, dreapta nu putea să-i ierte apărarea lui Dreyfus și biserica nu-l putea ierta pentru anticlericalismul său. Clemenceau nu a fost în anii războiului nici de dreapta nici de stânga și a devenit după 1917 „tatăl victoriei”. S-a dovedit adversarul tuturor proiectelor de pace umanitară cu Germania iar la tratativele de la Versailles s-a luptat precum tigrul ca Germania să poarte responsabilitatea războiului.

Deputat, ministru, senator și prim ministru Clemenceau a marcat puternic istoria Europei la începutul secolului XX.

Un aspect de viață cotidiană în comunism: fuga în Occident

- urmare din pagina 1 -

Cele mai multe dintre încercările de evaziune erau cele care foloseau „poarta iugoslavă” pe Dunăre sau Marea Neagră. Am selectat, în cele ce urmează, câteva fragmente din scrisori xerocopiate și rezumate de către Securitate, în care este vădit interesul acestei structuri față de metodele de evaziune practicate de români. Sunt scrisori trimise familiei, prietenilor sau colegilor de cei care au reușit să ajungă la destinațiile dorite din Occident.

Corespondență: expeditor Cristi, 24.08.1988, din Turcia, localitatea Kaoiköy. Destinatar Stoica Stan, București.

Sper ca rândurile pe care le primiți de la mine să vă bucure și să vă aduceți aminte cu plăcere de un fost coleg, dacă mă mai pot numi astfel pentru dv. [...] Pe scurt ca să nu vă mai plictisesc prea mult, am să vă povestesc câte ceva despre mine. Duminică dimineața 7.08.1988 am plecat la Neptun să-mi petrec concediul de odihnă. Uitasem un amănunt, să fac cererea de concediu. Mi-am zis că o să merg la hotelul „Muntenia”, la „șefu” și rezolv problema. Am zis să nu stric buna dispoziție a șefului, din prima zi și am lăsat-o pentru luni. Dar ghinionul a fost că duminică noaptea m-am înscris la o excursie pe mare până la Istanbul cu o barcă cu pânze, cu plecare la ora 3 dimineața.

Deci luni dimineața, 8.08.1988, la ora 3,30, după ce am îmbătat grănicerii, care patrulau în zona de plajă-steaguri Neptun, de unde plecam noi, am băgat barca la apă și direcția Istanbul. Barca era din fibră de sticlă cu lungimea de 5 m și 1,55 m înălțime, catarg de 6 m și pânze pentru agrement, proprietatea I.A.P.I.T. București, foștii mei colaboratori și am împrumutat-o pentru perioada de concediu.

Cam două ore de la mal am dat la vâsle ca să nu fim văzuți de vreun rechin, iar după aceea am urcat pânzele și am mers în direcția vântului. Ziua a fost foarte plăcută, dar odată venind noaptea, s-a lăsat întunericul și spre miezul nopții am prins o furtună pe mare care a ținut vreo două ore. Am trăit atunci niște momente de mare, de mare panică și groază [...]. Pe la ora 9,00 am întâlnit un yacht de care tare ne-am speriat căci era rusesc și care s-a oferit să ne remorcheze până la Constanța sau Odessa. Le-am explicat că suntem un grup de patru sportivi români într-o croazieră pe mare, venim de la Varna, ni s-a răsturnat barca, am pierdut busola și mergem la Istanbul, unde ne așteaptă alte echipaje. Fiind cercetători ruși ne-au înțeles, ne-au dat o hartă și o busolă, ne-au fixat reperele și ne-au urat drum bun. [...] Cam la 60 m de mal un val puternic ne-a răsturnat barca, am căzut cu toții în apă, am apucat fiecare ce am putut din bagaje, cu mare greutate am înotat până la mal. Așa a luat sfârșit croaziera noastră pe mare care a durat 43 de ore [...] Aici în Turcia am fost nevoiți să declarăm azil politic, apoi am depus actele pentru plecare în Austria [...] Nu avem dreptul să muncim. Nu sunt încă hotărât, dar intenționez să plec în Europa Occidentală unde este mai bine [...].¹

Expeditor Cristi, 17.08.1988, Olanda, An Stevensbeek Destinatar Suhățeanu Valeriu, București.

[...] Te iubesc mult, mult de tot scumpa mea soție și pe tine și pe micuța mea fiică. Cred că voi înnebuni de dorul vostru, dar nu mă voi da bătut [...] Ți voi povesti în linii mari odiseea noastră de cum am călcat pe pământ iugoslav și până am ajuns aici în Olanda. Pe data de 2 spre 3 noaptea am plecat de la locul stabilit de mine cu Daniel. Acum, când mă gândesc totul pare atât de simplu încât îmi vine să râd. Atunci a fost însă destul de dramatic. Mergeam prin porumb exact ca două fantome [...]. Toată treaba asta ne-a ținut cam o oră și jumătate, căci fâșia aceea de porumb era a dracului de lungă. Ajunși pe malul Dunării am mai stat o perioadă să ascultăm, apoi în mare viteză ne-am pus labelle în picioare (închipuie-ți că am trecut îmbrăcați) am umflat colacul care a prins tare bine (am fost felițat pentru ideea asta), am legat sacul de el și cu ajutorul lui Dumnezeu am intrat în Dunăre. [...] Pot spune (aviz amatorilor) că Dunărea în porțiunea asta este afurisit de lată, dar cu o pereche de labe este un fleac. Am mers în linie dreaptă fără să fi simțit curentul [...] Toată treaba asta a luat exact 20 de minute. Ajunși pe malul celălalt, ne-am dezechipat în viteză, am luat pe noi țoale uscate și am ieșit în șosea. Am mers până la primul sat care ne-a ieșit în cale și am intrat prin el în inima Iugoslaviei. Eram frânți de oboseală când iată că apare un tractor condus de un localnic, care a oprit și ne-a luat. Omul acesta și-a dat seama imediat că noi suntem fugiți și culmea, ne-a spus că nu trebuie să ne fie teamă de el, căci va încerca să ne ajute [...] Am mai avut bani și cu ce a mai pus el, ne-a luat două bilete de tren spre Belgrad. Ajunși la Belgrad, am luat trenul spre frontieră mai exact Sczzan... (indescifrabil). [...] Am ajuns cu bine în fața unor garduri (trei la număr) impozante de trei metri. Aici ne-am cam pierdut cu firea căci ne-a cam fost teamă să le sărim, cum ne agitam noi așa am observat o mare gaură în gard. Uităndu-ne mai atent am văzut și în celelalte garduri găuri asemănătoare cu prima și uite cum am trecut noi lejer fără nici o bătaie de cap la italieni!

Ajunși aici ne-am predat poliției din orașul Trieste [...] și ne-a eliberat niște permise prin care aveam voie să stăm în țară numai 10 zile [...] Cum stăteam și flămânzeam pe băncile de marmură ale unui parc aflat în centrul Romei, s-a oprit un băiat și ne-a întrebat dacă suntem români [...] Era din Timișoara și-l chema Giovanni. Tot el s-a oferit să ne ajute să plecăm din Italia cea neospitalieră către Olanda. Astfel îmbrăcați în podul trenului ferecați bine de către Giovanni am călătorit 23 de ore până la Amsterdam. Aici murdari ca niște draci am coborât și ne-am predat Poliției [...].²

Expeditor „Bijou” (pseudonim), 18.08.1988, Austria, Stundenzen Destinatar Vișinescu Sorin (prieten), București.

[...] M-am înscris la o excursie organizată prin ONT Braşov, la cehi, 5 zile, împreună cu un prieten Radu (unul înalt și uscat cu care am fost la Bucureşti atunci când ne-am dus împreună cu maşinile), fratele lui Radu, un inginer din Braşov, mama lui Radu fiind ghida grupului.

La 25 februarie era plecarea. [...] Am ajuns la cehi, Praga arată extraordinar, am stat la un frumos hotel din centru, am cam rămas tâmpit cam ce poți să găsești pe aici. [...]. Nu-ți spun, toată lumea din grup cu cumpărăturile de rigoare, noi nimic, cu bocceluțele goale, de te bufnea și râsul când le vedeai cum poate să arate. Și iată că după cinci zile de stat la Praga urma să ne întoarcem acasă. Trenul a ajuns pe data de 1 martie la Budapesta, pe la 5 dimineața, moment în care ne-am dat jos din tren noi patru plus mama lui Radu. Și uite așa s-a întors grupul fără noi și fără ghid.

Am găsit unde să stăm provizoriu (am stat în casa parohială a unui preot catolic foarte de treabă) undeva lângă vestitul Nepstadion. Noi am crezut că se iese ușor de aici din Ungaria, când colo de unde am aflat că se iese foarte greu de aici.

Ungurii aștia nici nu ne dădeau înapoi dar nici nu ne lăsau să plecăm mai departe, ba chiar încercau să ne facă niște buletine provizorii [...]

Nimic de spus Budapesta arată extraordinar, e chiar de un lux exagerat, dar ce să fac măi Sorine, să mă fi apucat de învățat unguerește? Și uite așa timpul se scurgea și noi tot pe aici eram. [...] Uite așa mi-am cumpărat hartă și busolă și împreună cu unul din cei care rămăsesem, de Paștele ungarilor am încercat să scăpăm în Austria. Am fost prinși cam la 10 km de graniță, anchetatți, urcați în tren și trimiși la Budapesta. Peste patru zile am repetat figura, de data asta patru inși, am mers cca 60 km pe jos prin păduri, mlaștini, câmpuri arate și după cca 2 zile și o noapte, a treia zi pe la ora 15 am ajuns la fâșie.

Aflasem noi că au trei garduri de sârmă ghimpată (al doilea cu curent de 120 V, făcut în așa fel încât să nu poți trece de el), dar mi-am zis că în zona aia unde trebuia să trecem noi e o pădure deasă și nu e gard. De unde, când am ajuns, pădurea defrișată și gardurile despre care îți vorbeam. În loc să ne odihnim și să ne gândim limpede ce-i de făcut (aveam timp să săpăm pe sub gard, cred că așa mergea), noi că le sărim și gata. Am trecut de primul prin el făcând pârghii cu niște băte și când am vrut să-l sărim pe cel de-al doilea (am pus piciorul pe un teu de lemn care a cedat) am declanșat sistemele de alarmă care au început să huruie infernal. Speriați (mai mult de zgomot) am fugit înapoi în pădure (era 15,15 min.) în loc să fugim înainte, de unde era să știm că grănicerii apar după cca. 8-10 min.

Am fost prinși, duși la zbirnă o noapte, anchetatți, trimiși cu trenul la Budapesta, ni s-a spus chiar să plecăm acasă.

Cu mai mult timp în urmă de aceste peripeții, am început cu băieții să studiem trenurile internaționale care plecau din Budapesta. Le-am studiat podurile dar nu găseam încă locul ideal (trebuia să ne ascundem foarte bine întrucât au echipă de podari care controlează, grănicerii și podarii suindu-se la Budapesta și până la graniță efectuând controlul.

Dar iată că a venit și a treia încercare în pod, în vagonul elvețian, deasupra holului trebuia desfăcută o placă cu 15 șuruburi și cineva care să ne închidă (în trenul Wiener Waltzer).

Și iată că în ziua meciului Benfica-Steaua, miercuri pe 20 aprilie, la ora 3 noaptea, ne-am suit în pod cu papa, apă, pungi (pentru necesități), închiși de alți români.

Am stat Sorine, ca un adevărat cosmonaut pe burtă sau pe spate până a doua zi la 16,25 când pleca trenul.

Am avut și momente de mare tensiune, grănicerii și podarii au controlat într-un compartiment chiar sub mine, îți dai seama că orice mișcare ne-ar fi putut fi fatală.

La ora 19 trenul trecea granița ungară cu destinația Elveția. Vineri la ora 10 dimineața, trenul ajungea în orașul Basel. [...] Ajunși aici am început să batem, să strigăm să ne scoată cineva de acolo. A apărut poliția elvețiană, o groază de lume, fotoreporteri care ne fotografiau pe măsură ce ne dădeam jos din pod (de altfel ne-au dat și în ziare). Ne-au dus la poliție, ne-au spălat (eram ca niște mineri după atâta timp de stat în pod), ne-au înregistrat și ne-au trimis la Sing-sing. Aici ca în filme fiecare cu celula lui, ziua erai liber să joci fotbal, ping-pong, ziare, reviste, TV, radio în celulă. Oricum a fost o surpriză pentru toată lumea prezența noastră aici întrucât români nu prea ajung până aici.

Au o groază de băieți, mulți italieni, care ne tratau de altfel ca pe frații lor. A, am uitat să-ți spun că am ajuns patru într-o zi și patru cu alt tren, era cu noi chiar un fiu de general (stătea tipul în Timișoara, și-a abandonat la Budapesta un Olcit nou-nouț).

Ne-au întrebat unde vrem să mergem, le-am spus că în USA sau Canada, după 7 zile de stat aici am apărut în fața tribunalului care de altfel nu ne-a condamnat.

Ne-au trimis în Austria cu niște mașini elegante, am traversat toată Elveția, de la V-E, sunt niște priveliști de te doare capul. La granița cu Austria ne-au preluat austriecii, chiar în primul orașel de graniță Feldkirch (de unde ți-am trimis prima vedere).

Ne-au luat bilete pe un expres și ne-au trimis la Viena, de unde ne-am dus în apropiere de Viena într-un lagăr de refugiați.

Aici am stat cam 2 săptămâni în carantină pentru verificări, după care am ieșit și mi-am depus actele pentru USA și Canada.

Se pare că va dura ceva timp, merge ceva mai greu acum.

După asta am fost transportați la hotel cu autocarul, în sudul Austriei, pe granița cu sârbii într-un frumos orașel stațiune.

Acum stau și aștept interviurile cu ambasadele, să vedem dacă vom fi acceptați (se pare că pentru cei cu studii superioare nu va fi o problemă). Să vedem, vom trăi și vom vedea.

Avem cazare și masă gratuită, am auzit că ne vor da și ceva bani de buzunar (cca 400 șilingi/lună – 40 dolari), încă nu am primit, [e] destul de puțin. De lucrat nu avem voie să lucrăm, sper să prindem ceva pe la grădinărit, acum toamna când se coc strugurii [...]

Bijou

P.S. Am primit și aprobarea de la Canada între timp³.

Cazul grupului de la Braşov

NOTĂ
07. sept. 1971

La data de 4 septembrie 1971, organele de grăniceri au reținut în sectorul de frontieră Vârciorova, județul Mehedinți, pe numiții: Murea Severin (n. la 03. 11. 1952) din Braşov și pe Debaeu Valentin (n. la 01.02.1952) din același oraș, deoarece

intenționau să treacă fraudulos frontiera în R.S.F. Iugoslavia cu scopul de a ajunge în R.F. Germania.

Cu ocazia cercetărilor efectuate, cei doi infractori au declarat că în Brașov mai există un grup format din 12 tineri, din care au făcut și ei parte, care periodic se întâlneau câte 3-4 și comentau negativ politica statului nostru. De asemenea, cu toții și-au manifestat intenția de a pleca ilegal din țară pentru a ajunge în Occident.

În acest scop, au însărcinat pe Murea Severin și Debaș Valentin să studieze posibilitățile și să treacă frontiera în R.S.F. Iugoslavia, iar după ce vor ajunge în RF Germania să le comunice printr-o scrisoare locul și modul de trecere, precum și cum trebuie să procedeze pe teritoriul RSF Iugoslavia. Aceste date urmau să le folosească restul grupului.

Trei tineri din acest grup sunt recidiviști, deoarece în 1970 au săvârșit infracțiunea de tentativă la trecerea frauduloasă a frontierei de stat, fapt pentru care au fost condamnați.

De asemenea, a mai rezultat că o parte din grup a intrat în relații cu un turist vest-german cu care au stabilit ca în schimbul sumei de 200 DM de persoană, acesta să-i transporte pe rând cu autoturismul său până la frontieră – Porțile de Fier – urmând ca ei să treacă fraudulos frontiera în R.S.F. Iugoslavia unde vor fi așteptați de turistul vest-german care-i va transporta până în R.F. a Germaniei.

Conform acestei înțelegeri, la data de 28 august 1971 turistul vest-german a transportat la frontieră pe numiții Wester Cristian și Peter Predit, ambii din Brașov. Dintre aceștia numai Peter Predit a reușit să treacă frontiera iar Wester Cristian a fost reținut de organele de grăniceri, fiind predat organului procuraturii Turnu Severin pentru cercetări.

Turistul vest-german urmează să revină în țară în jurul datei de 15.09.1971 pentru a mai lua alte elemente din grupul respectiv.

Față de cele menționate mai sus rugăm a dispune ca procuratura din Turnu Severin, care cercetează în prezent pe cei trei infractori de frontieră să transfere cauza în competența Procuraturii Brașov pentru a crea posibilitatea extinderii cercetărilor și asupra restului de elemente din grupul respectiv, întrucât faptele lor constituie aceeași cauză, urmând ca după definitivarea cercetărilor să fie judecați public.

Cazul Frumosu Radu- Marian Martie 1981

Protagoniștii încercării de evaziune sunt:

1. Frumosu Radu Marian, născut la 1 august 1954 în București, comuna Voluntari, absolvent de 8 clase primare și trei profesionale, de profesie șofer la I.L.U.T. București, domiciliat în Ferentari, fără antecedente penale.
2. Cuza Gheorghe, născut la 14 nov. 1953 în București, 8 clase primare, de meserie zugrav la întreprinderea „Constructorul” București Șantier 2, căsătorit cu 4 copii minori, domiciliat în sectorul 6, fără antecedente penale.
3. Stroie Dan născut la 1 octombrie 1951 în comuna Făurei, județul Ialomița, absolvent de 12 clase, de meserie lăcătuș ajutor la întreprinderea de aparate electronice de măsură și industriale București, căsătorit, fără antecedente penale, domiciliat în sectorul 1.
4. Demetriade Cristian, minor, (nu am găsit alte detalii)

Radu Marian Frumosu (în continuare R.M.F.), încercase în luna iunie 1980 să treacă fraudulos frontiera în Iugoslavia, este prins și după efectuarea cercetărilor este scos de sub urmărire penală și sancționat administrativ. R.M.F. nu a renunțat însă la ideea evaziunii și și-a procurat o barcă pneumatică cu 2 vâsle pe care a dus-o la domiciliul său, iar în luna februarie 1981 s-a dus la prietenii săi Cuza Gheorghe și Cristian Demetriade (minor), cărora le-a făcut propunerea de a merge cu el și cu ajutorul bărcii respective să treacă fraudulos frontiera în Iugoslavia, traversând Dunărea.

În vederea transportării bărcii, a vâslelor și a celorlalți doi prieteni Cuza Gh. și Demetriade, R.M.F. a luat legătura cu Stroie Dan, care era deținătorul unui autoturism, rugându-l ca să-i transporte până la Timișoara, fapt cu care acesta a fost de acord, astfel că pe data de 2 martie 1981 s-a prezentat cu autoturismul Dacia 1300 galbenă cu nr. 15-B-1910 la domiciliul lui R.M.F. Aici a primit suma de 2.700 lei pentru transportul celor trei cunoștințe: R.M.F., Gh. Cuza și Demetriade Cristian. R.M.F. a pus barca pneumatică și vâslele (aflate în niște huse) în portbagajul mașinii.

Datorită faptului că Stroie Dan avea suspendat permisul de conducere, la plecarea din București, în ziua de 2 martie 1981, la orele 14, s-a urcat la volanul mașinii R.M.F. care avea permis de conducere, lângă el, în față, Stroie Dan, iar în spate Cuza Gh. și Demetriade.

După ce au ajuns la Craiova și au servit masa, la plecare, Stroie Dan a întrebat pe R.M.F. ce a pus în portbagaj, i s-a răspuns și totodată s-a ajuns la hotărârea că nu mai merg la Timișoara ci numai până la Drobeta Turnu Severin, unde vor trece cu barca Dunărea în Iugoslavia.

La plecarea din Craiova R.M.F. a scos barca pneumatică și vâslele din portbagaj și le-a pus pe perna din spate a Daciei, între ceilalți doi prieteni.

Cu circa 20 km înainte de a ajunge la Drobeta Turnu Severin, deoarece R.M.F. a spus că este obosit, la volanul mașinii a trecut Stroie Dan care a condus automobilul până la punctul de control Simion, unde au fost opriți de organele de miliție.

Cu prilejul controlului efectuat s-a constatat că Stroie Dan are permisul de conducere suspendat, iar în autoturism, pe perna din spate s-au găsit barca pneumatică și cele două vâsle învelite în huse.

Cu această ocazie, fiind întrebați cei din mașină ce vor să facă cu barca și cu vâslele, aceștia au recunoscut că au venit la Drobeta Turnu Severin pregătiți pentru a trece cu ea fraudulos Dunărea în Iugoslavia.

Tot cu ocazia controlului efectuat de Miliție, s-a găsit asupra minorului Demetriade Cristian suma de 130,25 dolari SUA ce au fost ridicați în vederea confiscării.

Celor patru li s-a deschis dosar penal. R.M.F., Cuza Gh. și Demetriade pentru încercare de ieșire frauduloasă din țară, iar pentru Stroie Dan pentru conducerea autoturismului pe drumurile publice când avea permisul de conducere suspendat.

Demetriade fiind minor, soluționarea cazului său a fost preluată de către Procuratura Sectorului 3 București, ceilalți fiind în competența Procuraturii Județene Mehedinți.

Deoarece faptele săvârșite de către inculpați au fost flagrante și pedeapsa prevăzută de lege era mai mare de 3 luni de închisoare, împotriva acestora a fost luată măsura arestării preventive la 3 martie 1981.

După rechizitoriul aflat în dosarele Securității, la interogatorii, cei patru și-au recunoscut faptele în întregime, fiind menționat și faptul că ei au dat dovadă de sinceritate.

Toți patru au fost internați la Penitenciarul Craiova.

Din declarația dată de Cuza Gheorghe (în fața Securității) pe data de 3 septembrie 1981:

Era de profesie ospătar și muncitor la I.C.A.B., căsătorit cu 5 copii. La Radu Frumosu Marian acasă au discutat despre plecarea ilegală din țară. R.M.F. a spus că el cunoaște un traseu pe unde se poate trece ilegal frontiera. Cuza i-a spus soției că merge la Timișoara să cumpere niște blugi, pentru a-i vinde ulterior. Soția lui Frumosu știa că ei pleaseră la frontieră deoarece a luat parte la discuții. Stroe a cerut câte 1.500 de lei de căciulă pentru a-i duce cu mașina, dar i-au dat 2.700 lei, iar trei sute urmau să-i dea ulterior. În jurul orei 18 au ajuns la Craiova unde au servit masa, au plecat mai departe iar la intrarea în comuna Simion (sau Simian) au fost opriți la un punct de control, ocazie cu care li s-au găsit barca și o hartă a zonei. Au fost reținuți și duși la Turnu Severin unde după 20 de zile au fost condamnați de către Judecătoria Turnu Severin la 6 luni închisoare. Este pus în libertate condiționat la 14 iulie 1981.

Cuza spune că traseul de trecere a frontierei îl cunoștea Stroe Dan care a mai dus de două ori câte două persoane la frontieră în schimbul unor sume de bani. Prin tufișurile laterale ale unui râu de lângă com. Simian numit Topolnița se putea ajunge până la vărsarea acestuia în Dunăre, unde urmau să umfle barca și să treacă în Iugoslavia și de acolo să meargă în Australia (probabil Austria).

Demetriade fiind minor nu a fost condamnat.

Cuza a executat pedeapsa la Craiova și a stat în cameră cu familia Vasilași pe care atunci a cunoscut-o (patru persoane). Cu acest prilej Vasilași Marin și cu fratele său Tică spuneau că vor încerca să treacă din nou frontiera dar numai câte doi pentru a nu putea fi prinși din nou, că-și vor vinde casa iar cu banii cei vor lua vor plăti o persoană care să-i treacă frontiera iar restul îl vor schimba în dolari. Susțineau că au o mătușă în străinătate. În cameră cu Gh. Cuza mai fusese un anume Grigorescu Nicolae condamnat tot pentru încercare de evaziune și care intenționa să treacă din nou frontiera, de data aceasta singur. Dintre toți cei prinși la frontieră Cuza și cu Stroe nu solicitaseră organelor competente plecarea definitivă din țară. Toți ceilalți o făcuseră.

După ieșirea din detenție, Cuza s-a întâlnit cu Stroe care nu se lăsase de sportul său și făcea în continuare curse la Timișoara, iar Frumosu i-a spus că în schimbul unei sume de bani urma să meargă într-o excursie în Ungaria unde trebuia să se întâlnească cu cineva care trebuia să-l scoată într-o țară capitalistă.

În finalul declarației Cuza se angaja să nu mai repete fapta sa și să apeleze la căile legale pentru ieșirea din țară.

Nu este exclus ca el să fi fost recrutat ulterior și ca informator.

Declarație

Subsemnata Petrescu Carmen, născută la data de 23 decembrie 1969 în București, cu domiciliul în str. Moșilor nr. 23, sector 3 București, de profesie muncitor necalificat la IPA-COMPRODCOOP, necăsătorită, declar următoarele:

Vineri 26 august 1988, individul Ganea Marian mi-a propus să trec frontiera fraudulos, lucru pe care eu l-am acceptat.

Pe data de 28 august a.c. la orele 21,00 am plecat de la București împreună cu sora mea Petrescu Cristina și indivizii Ganea Marian și Stancu Ioan, cu o Dacie de culoare verde și un șofer pe care nu-l cunosc, pe itinerariul București-Craiova-

Strehaia-Hinova.

În apropierea localității Hinova mașina a fost oprită de șofer la comanda lui Ganea Marian; Ganea a tras barca de pe mașină și a aruncat-o pe malul apei după care am coborât și noi și ne-am urcat în barcă, Ganea a început să vâslească spre malul iugoslav, iar la circa 10-15 minute de malul românesc am auzit somația „stai” – după care am auzit foc de armă, iar după circa 1 minut un alt foc de armă după care barca s-a dezumflat iar individul Ganea Marian a țipat, după aceea barca s-a răsturnat și eu ținându-mă de barcă în care era Ganea și lângă barcă sora mea am tras-o la mal.

Recunosc că am vrut să trec granița cu scopul de a merge în Italia.

Regret cele întâmplare, iar dacă Ganea nu mă îndemna nu aș fi încercat.

Declar, susțin și semnez cele sus menționate.

29 august 1988.

Completări ulterioare la declarație:

La locul fetei am fost aduși de cumnatul și sora mea – cetățeni italieni pe nume Morabito Carmelo și Morabito Daniela cu o mașină proprietate personală a cumnatului meu, marca Fiat-Augusta de culoare bej – care urmau să ne aștepte pe malul iugoslav.

Sora și cumnatul meu au venit în țară în urmă cu două săptămâni ca turiști. Eu și sora mea Cristina aveam depuse în anul 1987 acte de plecare definitivă în Italia, iar în ziua de 26 august 1988 la propunerea lui Ganea Marian, ne-am hotărât cu toții – sora mea Cristina, Ganea, sora mea Daniela și cumnatul nostru Morabito, să trecem fraudulos frontiera de stat în RSF Iugoslavia prin raionul localității Hinova, în județul Mehedinți – drumul fiind cunoscut de Ganea Marian care a mai fost condamnat pentru trecerea frontierei de stat.

Din București l-am luat cu noi cu mașina și pe Stanciu Ion care era coleg de serviciu și prieten cu Ganea Marian.

Ajunși la locul fetei am pus barca pe apă (pe care o umflasem la Strehaia – jud. Mehedinți), ne-am deplasat 10-15 minute îndreptându-ne spre malul iugoslav – moment în care am auzit somația să ne întoarcem. Eu și sora mea auzind și văzând că au venit militarii grăniceri, i-am spus lui Ganea Marian să ne întoarcem că altfel ne împușcă – dar acesta ne-a spus să tăcem din gură continuând să vâslească către malul iugoslav.

La un moment dat l-am auzit pe Ganea spunând „au” – l-am văzut trântindu-se pe spate, iar barca a început să se dezumfle, noi căzând cu toții în apă. În această situație am ieșit cu toții la mal fiind reținuți de grăniceri și trăgând barca după mine deoarece Ganea se afla în barcă.

Morabito Carmelo în vârstă de 38 ani, este proprietarul unui magazin de desfacere de pompe hidraulice.

Împreună cu sora mea – aceasta are doi copii în vârstă de 6 ani și 2 ani.

Din Italia veneau anual în țară ca turiști, stând de fiecare dată în jur de 2-3 săptămâni.

Aceasta este declarația pe care o dau și semnez precizând că de data aceasta spun adevărul.

29 august 1988.

Petrescu Carmen

Note:

1. A.C.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 205, vol. 29, f. 130.
2. Ibidem, f. 131.
3. Idem, dosar nr. 205, vol. 37, f. 282-285

Iftene Cioriciu – un țăran neaoș, statornic precum pământul*

Gheorghe CLAPA

Motto:

„Mândria satului de a se găsi în centrul lumii și al unui destin ne-a menținut și ne-a salvat ca popor peste veacurile de nenoroc.”

Lucian Blaga

„Credință, curăție, iubire, modestie, simplitate și dragoste de neam, întru obârșia de țăran, din mila Domnului. Mesajul meu vă însoțească în mult prea scurta viață spre nedefinit de infinită eternitate. Cu drag pentru celebrul profesor, critic și publicist Clapa Gheorghe. Bârlad, 16.06.2015, Iftene Cioriciu”. Dedicatie oferită de autor pe volumul de versuri „Țăranii și țărâna iubesc pe Dumnezeu”, Editura Sfera, Bârlad, 2015, 136 pagini.

Dacă treci pe la Sărățeni, simți în pământ, în văzduh și în ape o frumusețe care nu înșeală și izvorăște din adâncurile neschimbate ale vremii. E aici o putere, un adevăr și o viață de esențe. Iftene Cioriciu este unul ce vine din străfundurile neamului românesc, urmaș al răzeșilor din satul Sărățeni, cu o dotare genetică de învingător și creator de poezie. Răzeșii sunt izvorul genetic care a dat poporului român cele mai luminate minți. Oamenii talentați își trag sorgintea din înaintașii lor. Bunicii și străbunicii lui Iftene Cioriciu au fost răzeși.

Ca o albină care adună nectarul din floare în floare, tot așa Iftene Cioriciu a adunat versuri în volumele „Vreascuri de iubire” (2014) și „Țăranii și țărâna iubesc pe Dumnezeu” (2015), o împlinire a dragostei pentru locul său de naștere

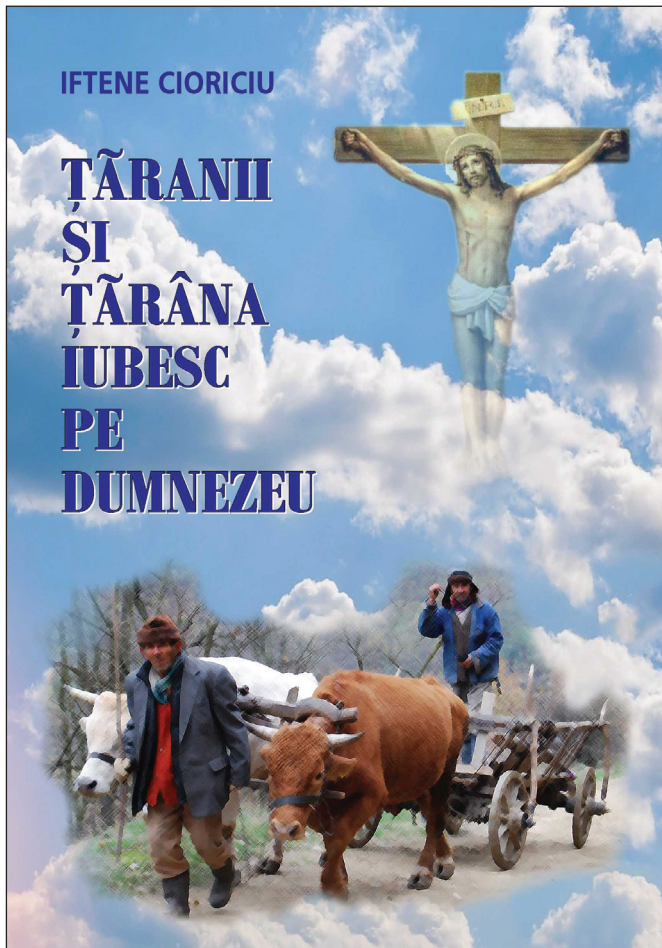
și copilărie. Colinele între care este așezat satul Sărățeni au pentru Iftene Cioriciu frumusețea și poezia lor. Împreună cu copiii de vârsta sa hălăduia peste tot și admira frumusețea locurilor. În satul natal își odihnește privirea în nemărginirea zărilor. Acolo a început a curge pentru el timpul și spațiul. Acolo au fost cuvintele de învățătură ale mamei și tatălui său, de acolo a început drumul său spre școală, spre biserică și viață. Pentru el satul natal înseamnă acasă. Acolo se simte el însuși, acolo se simte alături de consătenii și prietenii săi.

Autorul simte că legătura cu pământul natal, indiferent prin ce privațiuni a fost nevoit să treacă, nu poate fi alterată de nimeni. Matricea sa originală caută și găsește tot ce s-a risipit în urmă, dragostea de părinți și de neam. Nevoia de strămoși simte asigură temeiul existenței sale viitoare. Fără ei ne putem trezi într-o zi singuri, ca într-un pustiu, goi pe dinăuntru. În satul său de aproape 500 de ani, oamenii și-au construit după puterile lor case noi, cât mai frumoase, la fel și autoritățile au construit școală. Noua față a bisericii cu tot ce poate fi plăcut într-un lăcaș de cult bine îngrijit de un preot harnic, dedicat pentru a-i învăța, a-i sfinți și a-i conduce pe enoriași pe calea mântuirii. Se aude parcă clopotul vechi din turla bisericii rostind liturgia de duminică. Satul pare că tresare în bătaia razelor de soare care cad peste sat.

Pentru Iftene Cioriciu, născut la Sărățeni, pătruns încă din copilărie de frumusețea acestor forme de relief, priveliștea îl odihnește. Satul i se pare o oază de liniște. Strălucirea lui i se pare a fi numai pentru bucuria și plăcerea sa. În sat, oameni de tot felul, unii guralivi, alții mai tăcuți, se îndreaptă sau vin de la treburile lor. Au chipurile cu fețele arse de soare și brăzdate de riduri. Clipele trec, orele trec și soarele coboară spre zarea dinspre apus, se apropie ora de toacă. Nu peste mult timp se aude toaca bisericii care prevestește slujba de mâine. Își dă seama că are parte din belșug de căldura spiritului unor oameni ce i-au fost dragi dintotdeauna. Prin curțile lor grădinițele de flori își deschid petalele. Frumusețea lor este darul neprețuit al naturii. Sufletul continuă să se deschidă ca o floare de cireș. Seara parcă coboară pe nesimțite. Cerul înalt, boltit, sprijinit pe crestele dealurilor îi amintește din nou de adolescență și tinerețe, când cutreiera ulițele satului cu băieți și fete de vârsta sa. Emoțiile îi par aceleași, ale unui om sincer, iubitor de frumos, de dreptate și adevăr. Erau veseli, fericiți, exaltau de bucurie, credeau în vise, în viitor. Toate acestea le trăiește cu adevărat. Sunt sentimente adevărate care și-au croit făgaș în sufletul său pentru totdeauna. Oamenii și locurile satului natal sunt imagini pe care nu le va putea uita niciodată...!

Voia bună, înțelegerea, armonia din familie i-au creat și păstrat condiția de a se bucura de viață, jocurile, hoinăreala pe ulițele satului cu prietenii copilăriei sale, trăirile intense, magia și farmecul marilor Sărbători. Copilăria a fost un adevărat tărâm fermecat. De ce nu rămâne, oare, veșnic copiii?

Ce minunate erau nopțile de vară cu lună plină când se ducea la vie, după o masă copioasă cu pui fript și cu mujdei de usturoi. Greierii cântau, licuricii sclipeau ca niște făclii, stelele străluceau pe cer și trimiteau sulite de foc pe pământ, luna

predispunea la visare. Sau, cum poate uita serile de vară când se culca afară pe o saltea, pe prispa casei. Adormea în mireasma florilor din grădină, a aerului curat. Feeria nopților de vară. Dimineața servea lapte cu tocmăgei – niște cocoloși de făină de grâu fierți în lapte.

De la dascălii lui a învățat să evalueze oamenii nu în funcție de avuția lor, ci după anumite trăsături de caracter cum ar fi: cinstea, corectitudinea, demnitatea, respectul față de sine și față de ceilalți, sobrietatea, înțelepciunea, echilibrul moral. Aceste trăsături de caracter le-au întruchipat majoritatea dascălilor noștri care au fost, pentru noi și întreaga comunitate, adevărate repere de comportament etic și moral.

Copilul se formează în familie, cei șapte ani de acasă nu pot fi supliți de nicio facultate absolvită mai târziu. Regulile bunului simț care trebuie respectate în societate ne sunt inoculate de familie, în mod deosebit de mamă și sunt transmise din generație în generație. Iftene Cioriciu are și astăzi în minte cuvintele mamei – sfaturi legate de respect, bunăcredință, omenie, măsură – rostite ca o binecuvântare ori de câte ori părăsea casa părintească plecând în lume.

O lume fără rădăcini este o lume fără moralitate. La noi, la români, exista o cuviință. Anumite cuvinte nu se pronunțau – nu erau niște tabu-uri, dar exista o pudoare. Acum „cuviniță”, cuvântul acesta a dispărut din dicționar. Eram un popor de țărani cu frica lui Dumnezeu. La sat încă s-au mai păstrat bunele obiceiuri. Nu se vorbește urât și asta e bine. Mântuitorul este în noi, e lumina necreată, și noi îl pironim cu fiecare cuvânt al nostru. Mi se pare foarte importat pentru noi, ca neam, să nu ne uităm rădăcinile.

Autorul este atras de magnetul casei părintești sau a bunicii, dornic să-și mai amintească o dată de anii primelor contracte cu viața fără griji, copilăria fiind un fel de Grădina tuturor bucuriilor și uneori a confruntărilor dure cu viața, nu întotdeauna un Eden în jurul pomului oprit.

Vântul de primăvară încă avea asprimea iernii trecute. Soarele se ridicase pe bolta cerului. Peisajul încântă, creație a lui Dumnezeu. Duminicile și alte sărbători adunau flăcăi și fete, dar și săteni de toate vârstele care, pe muzica lăutarilor vremii încingeau bătute moldovenești și învăteau hore până noaptea târziu.

Prezența lui Dumnezeu se află în sufletul nostru. Nu frica de Dumnezeu trebuie să înfrângă în noi răul, ci dragostea față de El. Prezența Lui să ne lumineze mintea și să ne încălzească inima pentru o viață de cinste. Nimic nu există fără Dumnezeu. Există în noi și în afara noastră, călăuzindu-ne, veghindu-ne, ocrotindu-ne. Trebuie să putem înțelege și simți asta. Dragostea de Dumnezeu, dragostea de frumos și cinstit, încrederea în propriul miez, ne călăuzește pașii prin destin.

De la primele pagini și până la ultimele ale volumului „Țăranii și țărâna iubesc pe Dumnezeu”, semnat de Iftene Cioriciu, predomină sentimentul dragostei față de Dumnezeu. Este, poate, miezul tuturor sentimentelor umane firești, sănătoase, normale.

* Iftene Cioriciu, „Țăranii și țărâna iubesc pe Dumnezeu”, Editura Sfera, Bârlad, 2015, 136 pagini.

Cartea visărilor

Vasile FILIP

Declară profesoara Ana Dumitrescu și scriitorul Ion N. Oprea în deschiderea cărții „Adriana. Un vis i-a fost viața”, apărută recent la Editura PIM din Iași: „Dedicăm această carte prietenei noastre Adriana Andreiaș-Micu, fidelă colaboratoare a noastră, asistată social la Schitul Darvari, București, exemplu de viață istovitoare”. Cum nu este singura carte, semnată Ion N. Oprea, ce mi-a trecut pe sub priviri, în care Adriana este deopotrivă autor și personaj, îmi îngădui să reformulez, zicând: „viață fără de istorie”.

Motivația care îmi susține demersul îmi este oferită de Adriana însăși. Am descoperit-o într-un fragment de scrisoare adresată celor doi devotați prieteni ai ei, dar și ai mei: „Dragii mei, când veți auzi și veți pomeni cuvântul Om, să știți că e cel mai sfânt nume de pe pământ care trebuie respectat. Spuneți tuturor să încerce să fie vrednici să se poată numi oameni”. Și am mai înțeles ceva, din ceea ce a scris Adriana și din ce s-a scris despre ea, că omul este esența vieții, iar viața este opera pe care și omul o zidește. E drept, prin muncă istovitoare, dar prin voință care nu se istovește niciodată. Iar omul se zidește prin propria lucrare și tot prin ea intră în dăinuire. În memoria timpului și a oamenilor, cum se mai poate spune.

„Un colț al arhivei personale” își intitulează autorul volumului introducerea în miezul acestuia, care mai cuprinde, între altele, două capitole – „Adevăruri din viață” și „Vise prevestitoare de nenorociri”. Ultimul constituind, de fapt, și greutatea, ideatică și literară, a lucrării. Și ne dumirește asupra rostului acestei importante întreprinderi, pe care o socot de mare interes, și nu doar documentar: „După publicarea volumelor cu memorialistica ADRIANA, „Adriana. Cuvinte din iarna vieții. Memorialistică” și „Adriana. O nouă primăvară”, Editura PIM, Iași, 2014, am primit de la ea un fel de colț al arhivei personale, nu știu unde fusese păstrată, foarte bine conservată, cu tot felul de însemnări ale expeditoarei, printre care și un caiet cu detalierea viselor sale...”

Citind această extrem de interesantă, dar și frumoasă carte, m-am regăsit, într-o bună măsură, și nu numai în postura de om care visează noaptea, ci și ca ființă a visării; a visa cu ochii deschiși. Fără a mă amăgi, însă. Căci, în opinia mea, starea de visare, chiar și în varianta ei euforică, este menită să încurajeze prin zugrăvirea, conștientă, a unor tușe optimiste în portretul vieții pe care o trăim și o ilustrăm prin faptele noastre. Nu iluzia în sine, dar noimele iluziei.

În viziunea Adrianei, visele nopții devin realități cu semnificații. Ele compun cele mai profunde vibrații ale realului, o lume alcătuită din două părți – una închipuită, alta palpabilă - dar părți deloc diferite, ci alcătuitoare ale unui întreg bine structurat. Că unii dintre noi, oamenii, s-au aplecat asupra chestiunii, mulți cu instrumente științifice, unii cu unelte oarecum oculte, intră în sfera firescului, dar și sub lupa discernământului. În cazul Adrianei, totul se preface într-o considerare și reconsiderare a substanței vieții și în raportarea acesteia deopotrivă la om și la societatea în care se află, nu exterior, ci ca implicație. Ofertant și primitor, cum s-ar mai putea spune. „Nu sunt filozoafă, dar trăind în colectivitate viața te face să filozofezi fără să vrei...” recunoaște eroina cărții, care este, la drept vorbind, și autoare. Adică părtaşă a lui Ion N. Oprea.

Nu aș vrea să se înțeleagă că nu pun prețul convenit pe ceea ce numim, îndeobște, *tălmăcirea viselor*. Exclud din capul locului din această sintagmă practica *ghicirii viselor*. Fac mărturisirea că, uneori, și eu mă simt îndemnat să găsesc acum rosturi în visele mele de noapte. Mai ales că, cele mai multe, au drept cadru scenic... casa părintească și satul natal. Și nu fac acest exercițiu din joacă...

Dar, revenind la cartea în discuție, bag de seamă, printre mai multe aspecte două particularități, ce mi se par mai importante în tentativa de descifrare a sensurilor celor scrise de Adriana. Care nici nu cred că sunt prea greu de ... tălmăcit, deoarece autoarea practică exprimarea sinceră, directă, precisă. Și frumoasă. Literară, deci.

Primul aspect cred că este organizarea întâmplărilor vizate, dar și a celor trăite cu ochii deschiși, în stilul și maniera *jurnalului intim*. Care, de obicei, - iar Adriana confirmă acest adevăr - nu este doar o consemnare de momente, ci mai curând o interpretare a acestora prin condensate comentarii, precum și "amplasarea" în contextual real al vieții. "Miercuri 1-2 iunie 2005 - scrie ea la un moment dat - am visat foarte multă lume care nu știu pentru ce stătea la un rând, printre care și mulți bătrâni, de care m-am apropiat și unul din ei m-a tras lângă el și m-a sărutat pe gură și era tare fericit pentru asta. S-a uitat la mine și eu la el și mi s-a părut cunoscut, mi-a și spus: "eu sunt Popovici!" Da, dânsul era un fost vecin de-al meu, care în august 1980 a fost omorât de tramvai, era un om minunat, dar cu o viață tristă și o moarte groaznică...

Nu știu ce mi-o prevesti acest vis...

Sărutul în vis cu un om mort poate prevesti o viață a ta, lungă și fericită..."

Al doilea aspect vizează partea artistică a exprimării în scris. Când spun că această carte se citește nu doar cu interes, datorită, mai întâi, bogatelor, diverselor și de mare importanță informații, dar și cu o liniștită, concentrată și bună plăcere. Așa cum se întâmplă, în chip firesc, în cazul tuturor scrierilor frumoase. Cu talent, dar și cu... chichirez...

Demne de toată atenția sunt interpretările pe care Adriana le dă viselor sale de noapte. Ele sunt, într-un fel o prelungire în visele de zi... "Sâmbătă, 14-15 ianuarie 2011, am visat că eram într-o mare adunare, lume, tinere. Dinspre ziua,

altă adunare de tinere, veneau rânduri-rânduri, coloane cu banderole tricolor pe piept și cântau "Deșteaptă-te române!" M-am alăturat mulțimii și am început să cânt și eu, am mers alături și eu cu tricolorul..." Urmează... tălmăcirea: "Mulțime - demonstrează, dacă visezi, că trebuie să fii precaut la ceea ce urmează să faci..." De ce oare? Pentru că, și Adriana, din îndelungata experiență a vieții, a învățat că întotdeauna mulțimile joacă roluri determinante în istorie, dar, nu de puține ori, acestea devin imprevizibile, îndeosebi atunci când se lasă manipulate de forțe dușmane propriilor vise ale mulțimilor. De aceea, "fii precaut..."

Ar mai fi destule exemple de invocat, la fel cum ar mai fi multe de spus și despre întreaga lucrare. Dar, fiindcă eu socot că orice carte, pentru a fi corect receptată, trebuie lecturată cu ochii... personali și cu proprie judecată, chiar dacă și recenziile, prezentările, comentariile, analizele, cronicile și alte cele au și ele importanța lor, mă opresc, totuși în acest punct, cu urarea către posibillii cititori: lectură plăcută!

Dar, atenție: cărțile ADRIANA sunt, în totalitate, și o radiografie a instituțiilor de stat care ocrotesc vârstnicii, a activității personalului care le deservește, noutăți în domeniu... Oare personalul ministerului de resort, până la căminele în cauză și-au procurat și citit cărțile? Ar avea și ei cu toții destule de învățat!

Chiar, oare căminele de asistență din teritoriul nostru, mai apropiat, Moldova, cele din Iași, de exemplu, le-au spus asistaților ceva despre Adriana și cărțile ei?

Centenarul Academiei Bârlădene

„Glasul Nostru”, Ediție anastatică, 1931-1937, lansată la Bârlad în mai 2015, atunci ca și acum cu aceeași întrebare – care e rolul presei?

Ion N. OPREA

„Glasul Nostru”, Foaie culturală cu informații și îndrumări pentru popor (Organ de propaganda culturală la sate) sub administrația Societății Culturale "Iuliu A. Zanne" din Băsești-Fălciu, Ediție anastatică, 1931-1937, alcătuită și îngrijită de Cătălin -Andrei Teodoru, volum lansat în data de 21 mai 2015, de Sf. Constantin și Elena, la Teatrul Victor Ion Popa din Bârlad în cadrul manifestărilor organizate cu ocazia Centenarului Academiei Bârlădene, 1915-2015, editura Sfera Bârlad, 2015, cu Precuvântare Lina Codreanu.

Evidențiind ceea ce a fost în comuna Băsești Societatea Culturală respectivă, rolul Foii în perioada dată și a celui care a fost G. Tutoveanu și Academia bârlădeană, cercetarea sociologică în epocă și factorii sprijinitori, doamna Lina Codreanu apreciază întreprinderea inițiată de Cătălin-Andrei Teodoru de alcătuire a unei ediții anastatice a publicației în cauză. "E o faptă binevenită de restituire a unor valori spirituale din zona Bârladului (Băsești, Dodești, Văleni, Tămășeni, Văltotești și Urdești), de prețuire a trudei acelor adevărați apostoli din mediul rural, care, cu mari sacrificii, dar cu o neîntinată dragoste de neam, au reușit să impună o publicație (longevivă în raport cu altele) spre luminarea minții sătenilor", concluzionează Doamna.

Lucrarea adună copia exemplarelor Foii din perioada 15 octombrie 1931-iunie-iulie 1937, de la nr. 1 la nr.69-70.

Valoarea ediției ar fi fost superioară dacă într-un cuvânt al autorului s-ar fi explicat geneza întreprinderii sale care ar fi întregit ceea ce știu cititorii, chiar de la realizator despre alte reușite ale popularizării a ceea ce este volumul de față, informații răspândite sub anonim, dar documentar, pe internet, alt merit și al lui Cătălin-Andrei Teodoru.

Despre Glasul Nostru - și nu numai - a vorbit Ion N. Oprea în volumul "Hușul în presa vremii de la Melchisedec până în zilele

noastre, 1869-2006", Editura Tipo-Moldova, Iași, 2007, p.184-192, cu aprecieri regăsite, de atunci, și pe internet. Gestul s-a repetat în 2008 când același autor a publicat la editura PIM. Iași, Ediția revăzută și adăugită a altei cărți "Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei bârlădene, 1870-2008", despre Glasul Nostru p. 68-78.

Care era rolul presei atunci, în 1931-1937, se întrebau nu numai gazetarii, cum ne întrebăm și noi astăzi, presa formează oamenii?

"Izvorâte dintr-o necesitate morală a vremurilor prin care trecem, aceste gazete de provincie cu un rol social bine definit și activând în cadrul unui program larg cuprinzător al tuturor nevoilor locale și chiar generale, ele împlinesc o nevoie imperios cerută în aceste timpuri și susținerea lor în lupta aceasta pentru mai bine este o faptă bună și frumoasă din partea oricui o face, dacă nu chiar o datorie pentru orice om cu dragoste de țară și neamul său, scria în editorialul nr. 62 din februarie 1935 învățătorul Gheorghe Arteni, directorul publicației.

Și-i citim mai departe cuvintele: Și totuși cu durere constatăm că astăzi prea puțini din cei în drept le prețuiesc la justa lor valoare ajutându-le într-o oarecare măsură, ca să nu mai pomenim de toți ceilalți care fără a le cunoaște în mai deaproape activitatea și sacrificiile prin care trec, le ignorează cu voie sau fără de voie - în cazul fericit când nu le mai găsesc și ponoase!

Și Doamne! Excepționând poate pe cele cu ceva caracter politic, care-s ceva mai pornite, câte lucruri bune și frumoase nu ne aduc nouă tuturor, aceste gazete de provincie!

E atâta seninătate de gândire și atâta parfum de viață curată în scrisul lor că, purtându-ți privirea pe coloane, mai curând te crezi alunecând pe șerpuitoarele cărări ale unei minunate grădini de frumoase și mirositoare flori de primăvară!

Dar cât avânt și câtă dragoste pentru a te scoate pe tine iubite cititorule dintr-o viață poate prea întinată și prea necăjită de greutățile vieții de toate zilele. În conținutul lor de totdeauna nimic rău și neplăcut. Totul numai spre binele și folosul oricui.

Strecurată ici o glumă, dincolo un sfat sau o povestire, mai departe un îndemn sau o îndrumare pe căile drepte și frumoase – fără să vrei te simți furat din lumea ta de până acum și dus cu gândul de a încerca și o altfel de viață poate mai bună ca cea pe care întâmplător ai trăit-o sau o trăiești.

Pleiada acestor idealști care le-au dat viață și susțin aceste gazete, merită credem, iubite cititorule, o mai largă înțelegere din partea noastră a tuturor. Osteneala și grija lor este un sacrificiu la care de bună voie s-au supus, și aceasta o fac nu pentru alte interese decât cel al binelui obștesc – și pe care sacrificiu în avântul lor tineresc – ei nu-l mai precupețesc.

... Până ce bibliotecile și ceilalți factori de propagandă culturală, economică sau națională vor putea acționa mai eficace în pregătirea unei conștiințe forte pentru ridicarea și întărirea neamului, aceste gazete de provincie pot fi socotite pe drept cuvânt elementele ofensive din prima linie ce acționează contra întinericului, și sprijinirea lor pe lângă o datorie de onoare, este și o datorie de conștiință pentru noi toți cei ce dorim o viață nouă și adevărată.

... Susținute și încurajate de tot mai mulți – prin abonamente – aceste gazete vor putea birui în lupta ce duc această biruință a lor spre binele și fericirea neamului și va putea fi socotită drept biruința noastră a tuturor.

*

Dar iată și un apel Către cititori, făcut de același editorial când gazeta pășea în cel de al 4-lea an al vieții sale, ianuarie 1935: „născută din dorința caldă și neștrămutată de a aduce o dărâ de lumină și nădejde și în suflutele celor mulți și mai obișnuiți de soartă, această modestă gazetă și-a croit încă de la început o largă și adâncă părție în masele de jos ale poporului și și-a atras totodată multe și prețioase simpatii în lumea de sus.

... Cu mari sacrificii – ca la toți cei ce pășesc pe acest drum – spunea cel ce semna, am slujit în acești trei ani de apariție unui

crez, mărturisit și pe alte căi, și pe care nu-l vom părăsi decât odată cu viața noastră – și am fi în drept să cerem tuturor celor ce nutresc în suflet o scânteie de dragoste pentru țara și neamul acesta – să încurajeze mai cu temei oriunde și sub orice formă aceste desinteresate mișcări animate de cele mai frumoase și mai nobile sentimente omenești și românești.

Ne-am fi așteptat în primul rând și noi la o mai largă solitudine din partea tuturor acelor socotiți „lumina lumii și sarea pământului”, preoți și învățători, pe care cu lăudabile excepții în concursul ce ni l-au dat, i-am dori cât mai generoși în pornirea de a-și cheltui energia trupească și sufletească prin o muncă cât mai productivă și mai creatoare pe tărâmul cultural-național, nelăsându-se prea mult anchilozati de rigidul tipic al catehismului pentru unii sau numai de o activitate interșcolară pentru ceilalți, sub imperiul cărora s-au măcinat în timp destule și prețioase energii, cerute și pe alte tărâmurii de activate.

... Să nu uităm o clipă măcar că noi cei de azi facem parte din generația de jertfă, care cu foc și sânge a întregit hotarele României Mari și care generație are totodată obligația morală ca mai presus de orice alte griji – să consolideze aceste hotare prin o muncă cât mai intensă și mai productivă

înăuntru și printr-o apărare și o reprezentare cât mai vie și mai demnă în afară.

Să nu disperăm la mijloc de drum cu oricâte greutăți ni s-ar mai pune în cale, căci zice poetul: „Trăiesc acei ce vor să lupte, iar cei fricoși se plâng și mor. De-i vezi plângând să-i lași să moară căci moartea e menirea lor”.

Apărută în doar două pagini, format 32-47 cm., sub egida Societății culturale „Iuliu A. Zanne” din Băsești-Fălciu, cu subtitlul foaie culturală cu informații și îndrumări pentru popor, tipărită la Bârlad, Glasul Nostru termină doar cu subtitlul „Organ de propagandă culturală la sate”, în 6 pagini, cu apariție lunară, pusă în anastatică sub ambele subtitluri, în format potrivit de citit, 21-30 cm, coperte bine individualizate și corespunzător tipărită, adică bine tușată.

Concluzia mea din cele citite, oricând presa a avut ca rol de bază să influențeze și să formeze oamenii.

e-mail: revistaelanul@gmail.com
http://sites.google.com/site/elanulvs/

Redacția (tel.: 0235-436100)

Redactor șef: Marin Rotaru

Redactor-șef adjunct: Cristian Onel

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. Vlad Codrea,

Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca

prof. univ. dr. Ștefan Olteanu, București

Dan Ravaru, Vaslui

Corneliu Bichineț, Vaslui

Mircea Coloșenco, București

dr. Arcadie M. Bodale, Vicovu de Sus

Serghei Coloșenco, Bârlad

drd. Laurențiu Ursachi, Bârlad

dr. Laurențiu Chiriac, Vaslui

Ion N. Oprea, Iași

dr. Sorin Langu, Galați

ISSN: 1583-3593

Tehnoredactare: Bogdan Artene

Tipar: SC Irimex SRL Bârlad

O carte uriașă – CAIETELE TRISTAN TZARA

- Urmare din pagina 1 -

În ceea ce-l privește, s-a consacrat activității didactice, publicisticii, dar mai ales i-a prins contur vocația de organizator/coordonator pe spații culturale internaționale, fondând, la Moinești, Societatea Culturală Literară „Tristan Tzara” (16 noiembrie 1991), coagulând activitățile unor personalități marcante ale spiritualității naționale și străine.

Concomitent, continuă activitatea de traducător al operei lui Tristan Tzara și a conculului dadaștilor.

Este recompensat de organisme culturale românești și din afară cu diplome, medalii, titluri, de-asupra așezându-se Mesajul Maiestății Sale Mihai I de România (15 noiembrie 2004).

Personalitate proeminentă de sine stătătoare, Vasile Robciuc are valențe culturale de anvergură superioară în lumea spirituală contemporană din și din afara patriei.

CAIETELE TRISTAN TZARA sunt o mărturie indubitabilă.

Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Consiliul Județean Vaslui
„Arca Poesis”, Vetrișoia
Academia Rurală „Elanul”

INVITAȚIE

Duminică, **9 august 2015**, are loc **Festivalul „Cultură și istorie în Lunca Prutului”**, la „Popasul Spiritului” din VETRIȘOIA, județul Vaslui, patronat de scriitorul Ioan Măcnea-Vetrișanu.

Participă scriitori, oameni politici, artiști plastici, profesori, ingineri, săteni etc. din țară și din Republica Moldova.

Din program:

- 1) Sosirea invitaților: 9,00 – 10,00. Cântă fanfara militară din Bârlad;
- 2) Slujba de sfințire și dezvelire a monumentelor și statuilor închinat lui Mihai Eminescu, domnitorilor Vlad Țepeș și Mihai Viteazul, scriitorilor Ion Creangă, I.L. Caragiale, Grigore Vieru, Adrian Păunescu, Cezar Ivănescu: 10,00 – 10,30;
- 3) Simpozionul „Cultură și istorie în Lunca Prutului”; lansări de cărți: 10,30 – 12,00;
- 4) Cuvinte de salut pentru Ioan Măcnea-Vetrișanu, la împlinirea a 80 de ani: 12,00 – 13,00;
- 5) Masa festivă: 13,15 – 17,15.

ION MĂCNEA VETRIȘANU*

Dan RAVARU

Poet, prozator, monografist, Ioan Măcnea ne dovedește mai presus de orice titlatură acordată, un profund cunoscător al satului românesc în general și în mod particular al comunităților rurale de pe Valea Prutului, acea adevărată coloană vertebrală a Moldovei în adevăratele sale hotare.

Așa cum Faulkner în literatura americană, cea din perioada ei de glorie-a transpus realitățile din sudul Statelor Unite într-un anumit spațiu geografic, Ioan Măcnea procedează într-o manieră similară. Deosebirea constă în faptul că scriitorul american recurge la o geografie reprezentativă dar cu denumiri imaginare, în prin plan districtul Yoknapatawpha, prozatorul nostru concentrează observațiile sale de ansamblu asupra unor localități reale. Păstrând bineînțeles proporțiile observăm de o parte și de cealaltă tendința individualizării ansamblurilor de personaje.

Ioan Măcnea, pe lângă detremierea în spațiu, procedează și la o precisă ancorare în timp, alegând pentru evoluția eroilor săi perioada extrem de tulbură a celui de al doilea război mondial, cu solicitările sale de o intensitate psihologică atingând astările limitare.

„Gloata moșiei” mulțimea de țărani de pe proprietățile Costescu din zona Vetrișoiaei, devine un personaj colectiv. În mod paradoxal, fiecare membru a comunității este bine reliefat, participând activ la viața satului. Atmosfera generală este însă terifiantă, expresia cea mai uzitată fiind „stare de război”. De aici adevărate manifestări de isterie colectivă, canalizate însă în

directia unor transformări sociale. Barierele morale dispar, toate bunurile intră în incidența unor revendicări absurde care preced însă pe cele de mai târziu din epoca naționalizărilor și colectivizării. La toate acestea se vor adăuga tăvălugul rusesc de jafuri, violuri și crime.

Gloata, mulțimea își merită pentru unele atitudini de atunci, denominația peiorativă, semintele unei renașteri viitoare întrezărirându-se deja, chiar printr-o judecată extrem de aspră a unuia dintre personaje: „gloată pe lumea aceasta gloată pe lumea cealaltă”. Furați de incidentele prezente de ordin sociologic, nu trebuie să ignorăm valoarea artistică a paginilor chiar de proză fiind.

Poetul Ioan Măcnea își manifestă aici talentul. Să ne oprim asupra unei imagini povestite: „Pe dealul Prutului năvăleau zorii”, „strunind iapa ca un voievod”, „amurgul cu cântec de greieri”, „cu luciri de stele”, „greierii cântau din arcușul de seară”, „plâns de stele”, „roua florilor”, „fir de speranță”. Când descrie asasinarea prizonierilor nemți de către rușii ca nu respectau legile războiului, Ioan Măcnea realizează un tablou artistic antologic: „neamțul era cu mâinele ridicate, de parcă ar fi vrut să se prindă de poalele cerului”.

Observații psihologice, conturarea pulsului mulțimei, fluxul și refluxul sentimentelor acesteia, un stil literar propriu caracterizat printr-un limbaj aparte, adesea coroziv, abundența de proverbe și locuțiuni populare, toate concură spre definirea lui Ioan Măcnea, drept un autentic mânăitor al condeiului de scriitor consacrat.

* Prefață la volumul „Gloata moșiei”